

Maria Rauha

IHANNEKURAATTORI
RYHMÄNOHJAAJIEN
NÄKÖKULMASTA
Yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä

Porvoon ammattiopistolla

Opinnäytetyö

Sosiaaliala

Marraskuu 2016

KYAMK
University of Applied Sciences

Tekijä	Tutkinto	Aika
Maria Rauha	Sosionomi	Marraskuu 2016
Opinnäytetyön nimi		
Ihannekuraattori ryhmänohjaajien näkökulmasta. Yhteisöllisessä opiskeluhooltotyössä Porvoon Ammattiopistolla		39 sivua 8 liitesivua
Toimeksiantaja		
Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, Porvoon ammattiopisto		
Ohjaaja		
Lehtori Eija Vikman Apulaisrehtori Anja Leino Porvoon ammattiopisto, Kuraattori Anne Lehtinen, Porvoon ammattiopisto		
Tiivistelmä		
<p>Elokuussa 2014 voimaan astunut opiskelijahuoltolaki sääti kuraattoripalvelut pakollisiksi myös toisen asteen opiskelijoille. Laki jakaa opiskeluhoillon yksilölliseksi ja yhteisölliseksi painottaen yhteisöllistä opiskeluhoiltoa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä näkyväksi Porvoon ammattiopiston ryhmänohjaajien toiveet ja odotukset Porvoon kaupungin kuraattoripalveluilta yhteisöllisessä opiskeluhoiltotyössä.</p> <p>Ryhmänohjaajille toteutettiin survey-tyyppinen kysely internetissä. Kysymysten aiheina olivat yhteistyö kuraattorin kanssa, toiveet kuraattoripalveluilta yhteisöllisessä opiskeluhoiltotyössä sekä kehitysehdotukset Porvoon ammattioston ja ryhmänohjaajan oman ryhmän yhteisöllisyyden tukemiseksi. Kyselylomakkeessa oli asteikkokysymyksiä ja avoimia kysymyksiä. Vastausta tutkimuskysymykseen etsittiin laadullisilla ja määrällisillä analysointimenetelmillä. Vastanneita ryhmänohjaajia oli 22.</p> <p>Kyselyn perusteella näyttää siltä, että kuraattorin toimintatavoista ryhmän yhteisöllisyyttä tukevat eniten kuraattorin osallistuminen huoltajatapaamiseen ja konsultointi kuraattorin kanssa. Enemmistö ryhmänohjaajista toivoi yhteistyötä kuraattorin kanssa ja olettavat saavansa kuraattorilta apua vaikeisiin tilanteisiin ryhmässä. Eniten haasteita yhteisöllisen opiskeluhoiltotyön toteutumiselle aiheuttavat kiire, salassapitosäädökset ja eteenpäin saatettujen huolien palaaminen takaisin ryhmänohjaajalle.</p> <p>Työn tuloksia voi käyttää Porvoon ammattiopiston yhteisöllisen opiskeluhoillon kehittämistyössä sekä yhdessä oppilaitoksen ja Porvoon kaupungin kuraattoripalveluiden henkilökunnan kanssa että erikseen kuraattoreiden ja ryhmänohjaajien tiimeissä. Suuntaa-antavana tuloksia voi hyödyntää myös Askolan ja Loviisan toimipisteillä, joiden ryhmänohjaajat eivät olleet mukana tutkimuksessa mutta jotka kuuluvat samaan organisaatioon. Yksittäinen opiskelija voi hyötyä tutkimuksesta välillisesti opiskellessaan yhä turvallisemmassa ja terveemmässä ryhmässä.</p>		
Asiasanat		
koulukuraattori, opiskeluhoilto, yhteisöllisyys		

Author (authors)	Degree	Time
Maria Rauha	Bachelor of Social Services	November 2016
Thesis Title		
An Ideal School Social Worker From Team Leader´s point of view In Community based Student welfare work in Vocatioal College in Porvoo		39 pages 8 pages of appendices
Commissioned by		
Intermunicipal Federation in East-Uusimaa, Porvoo Vocational College		
Supervisor		
Eija Vikman, Senior Lecturer Anja Leino, Assistant Headmaster, Porvoo Vocational College Anne Lehtinen School Social Worker, Porvoo Vocational College		
Abstract		
<p>The law of student welfare came into force in August 2014. According to the law also students in upper secondary education are entitled to school social worker´s services also in vocational colleges. The Law divides welfare services for a student into individual and community based welfare and emphasizes community based welfare. The purpose of this thesis was to make Porvoon Ammattiopisto´s team leaders´ wishes and expectatios about the school´s social worker´s services in Porvoo Town within community based student welfare visible.</p>		
<p>A survey -type inquiry to the team leaders was carried out through the Internet. The themes of the questions were co-operation with the social worker in school, wishes from school social worker´s services in community based student welfare and suggestions how to develop the sense of community in Porvoon Ammattiopisto and in team leaders´ own group. The questionnaire included scale questions as well as open questions. Answers to the research question were searched by qualitative and quantitative analyzing methods. 22 team leader answered to the inquiry.</p>		
<p>According to the results of the inquiry it seems that in school social worker´s ways of working participating in meetings with care-givers of students and team leader´s consulting with school social worker are factors that support most the sense of community in teams. The majority of the team leaders wished co-operation with the school social worker and they expect getting help to difficult situations in their teams. The biggest challenges in implementing community based student welfare services are rush in work, confidentiality regulations and the fact that forward passed worries tend to return to the team leader.</p>		
<p>The results of the research can be used in developing community based student welfare social work in Porvoon Ammattiopisto and in co-operation with the vocational colleges and the staff of the school social worker services in Porvoo town as well as separately in the teams of school social workers services and team leaders. The results can also be used as directional in the vocational colleges of Askola and Loviisa from which the team leaders didn´t take part in this research but the colleges belong to the same organisation. An individual student can exploit the research indirectly by being able to study in more safe and healthier team.</p>		
Keywords		
School social worker, Student welfare, Communal		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TUTKIMUSYMPÄRISTÖ	6
2.1	Suomen koulujärjestelmä	6
2.2	Ammatillinen koulutus.....	7
2.3	Ammatillista koulutusta ja sen opiskeluhoitoa koskevat lait.....	9
3	AIEMMAT TUTKIMUKSET	10
4	KÄSITTEITÄ	11
4.1	Kuraattori.....	11
4.2	Kuraattorin yhteisölliset toimintatavat	13
4.3	Ryhmänohjaaja.....	16
4.4	Yhteisöllisyys ja oppilaitosyhteisö	17
4.5	Yhteistyö.....	19
5	TUTKIMUS	20
5.1	Tutkimusprosessi tiivistetysti.....	20
5.2	Tutkimusmenetelmiä ja aineistonkeruumenetelmiä	20
5.3	Kyselylomakkeen valmistelu.....	22
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	23
6.1	Kuraattoripalveluita koskevat väittämät	24
6.2	Ryhmän yhteisöllisyyden tukeminen.....	25
6.3	Yhteenvedo tuloksista.....	29
6.4	Tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys	35
7	POHDINTA	36
	LÄHTEET.....	38
	LIITTEET	
	Liite 1. Kysely yhteisöllisestä opiskelijahuollosta	
	Liite 2. Kyselyn vastaukset	

1 JOHDANTO

Ammatillisen koulutuksen oppilashuollon toimivuutta tukimaan minut herätti pysähdyttävä lause kirkon erityisnuorisotyön täydennyskoulutuksen luennolla. Euroopassa on kahdesti ollut näin paljon toimeettomia nuoria miehiä, ennen ensimmäistä ja ennen toista maailmansotaa. Opinnäytetyötä kirjoittaessani Helsingin Sanomissa kerrottiin OECD:n tutkimuksesta. Sen mukaan viidennes Suomen 20 – 24 -vuotiaista nuorista miehistä on vailla koulutusta ja työelämän ulkopuolella. Kristiina Vuori opetushallituksesta etsii syitä koulusta ja sosiaali-huollosta. Koulussa puututaan ongelmiin liian myöhään. (Liiten 2016, A10.) Raflaava luennon lause korvissani ja Helsingin Sanomien artikkeli mielessä olen miettinyt, mitä on tehtävissä nuorten osallisuuden lisäämiseksi ja syrjäyt-tämisen estämiseksi. Miten yksikin nuori voitaisiin säästää syrjäytymiseltä? Koulussa pysyminen ja yhteisöön kuuluminen suojaavat nuorta syrjäytymiseltä kouluaikana ja luovat pohjaa osalliselle aikuisuudelle.

Suomen ammattiopistoissa on mittava määrä nuoria. Vuonna 2014 ammatillisen peruskoulutuksen aloitti 120 700 uutta opiskelijaa, joista 48 300 opiskeli nuorille suunnatussa ammatillisessa peruskoulutuksessa. (Tilastokeskus 2015.) Terveiden ja hyvinvoinnin laitos toteutti kouluterveyskyselyn vuonna 2015. Voittopuolisesti ammattiin opiskelevien terveys on hienoisesti parantunut kahden vuoden sisällä. Porvoon ammattiopiston tuloksia tarkastellessa merkillepantavaa oli se, että jopa 74 % vastaajista kertoo, etteivät oppilaitoksen aikuiset ole puuttuneet kiusaamiseen, ja se, että 52 % vastaajista kokee tulleensa joskus tai toistuvasti seksuaalisesti häirityksi. Vastaavat prosenttiluvut pääkaupunkiseudulla ovat 69 % ja 48 %. (THL-kouluterveyskysely.) Oppilashuollon kerrotaan olevan tärkeässä osassa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukemisessa. Oppilashuolto pyrkii toimimaan kiusaamista ja syrjäytymistä ehkäisevästi. Kansainvälisten tutkimusten mukaan lasten ja nuorten ongelmien ratkaiseminen on lähes aina tuloksellista. (Parjanne 2015, 5 – 6.)

Ammatillisen koulutuksen tilanne on Suomessa syksyllä 2016 jännitteinen. Närrää aiheuttaa ammatillisen koulutuksen reformi. Lait yhdistetään koskemaan nuoria ja aikuisia. Koulutuksen rahoitus, ohjaus, tutkintorakenne, toteut-tamismuodot ja järjestäjä rakenne on tarkoitus uudistaa. Uudistukset tulevat voimaan vuonna 2018 (Opetushallitus 2016b). Suomen hallitus (2016) on nimennyt Ammatillisen koulutuksen reformin yhdeksi kärkihankkeista. Vaikka

reformi pannaan toimeen vasta vuonna 2018, niin vuodelle 2017 on jo päätetty säästöjä. (Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi 2015 – 2019.) Ammatillisen koulutuksen säästöt ovat saaneet aikaan mielenilmaisuja. Elokuussa tänä vuonna noin 40 oppilaitoksen opiskelijat, opettajat ja johto kokoontuivat keskipäivällä oppilaitosten pihalle vastustaakseen 190 miljoonan säästöjä ja kertomaan ammatillisen koulutuksen merkityksestä esimerkiksi elinkeinoelämälle. Tempaukseen osallistui noin 10 000 henkilöä. (Ammatillisen koulutuksen säästöjä vastustetaan mielenilmauksissa 2016.) Paikallisesti Porvoon Amistoa koskee opettajien ulosmarssi 4.10.2016. Porvoossa ollaan valmistelemassa Itä-Uudenmaan kuntayhtymän tilalle Porvoon kaupungille kuuluvaa osakeyhtiötä. Tämä voi tarkoittaa Loviisan toimipisteen lakkauttamista pelkää Amiston johtava rehtori. (Itävuori 2016.) Tässä vaiheessa hallituksen kärkihankke näyttää aiheuttavan oppilaitosyhteisölle epävarmuutta ja pelkoa tulevasta. Säästöt ammatillisessa koulutuksessa saattavat vaikuttaa opiskelijoiden pahoinvointiin ja tukea nuorten syrjäytymistä.

Koulusosiaalityöntekijän eli koulukuraattorin ammattitaitoon kuuluvat lastensuojelun ja psykososiaalisen kohtaamisen asiantuntijuus, tavoitteellinen tiedon ja taidon soveltamiskyky kouluympäristössä, verkottumistaitoja sekä dialoginen työote (Wallin 2011, 155). Kuraattorin tulee pystyä toimimaan sosiaalityön edustajana pedagogien joukossa. Sosiaalialan työntekijän eettiseen osaamiseen kuuluu reflektiotaidot. Työntekijän tulisi osata tarkastella ja arvioida työtään ja tekemisiään monelta eri suunnalta. Sosiaalialan arvojen tulisi olla reflektion pohjana. (Rouhiainen-Valo, Rantanen, Hovi-Pulsa & Tietäväinen 2010, 16 – 23.) Tutkimuksessani pyrin kartoittamaan Porvoon ammattiopiston ryhmänohjaajien odotuksia kuraattoripalveluilta. Toivottavaa on, että kartoitus palvelee yhteisöllistä opiskeluhoitoa, tukee kuraattorin eettistä osaamista ja on osanaan estämässä nuorten syrjäytymistä. Tilaajinani on Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä ja Porvoon ammattiopisto.

2 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ

2.1 Suomen koulujärjestelmä

Suomessa vakituisesti asuva lapsi on oppivelvollinen. Velvollisuus alkaa sinä vuonna, kun lapsi täyttää 7 vuotta, ja päättyy joko silloin, kun peruskoulu on suoritettu tai kun oppivelvollisuus on ollut voimassa 10 vuotta. Elokuussa 2015

astui voimaan lakimuutos, joka velvoittaa lasta osallistumaan esiopetukseen. Esiopetus kestää vuoden, ja siihen tulee osallistua samana vuonna, kun lapsi täyttää kuusi vuotta. (Perusopetuslaki 21.8.1998/628.) Laissa ei määrätä Suomessa asuvia kouluun, mutta perusopetuksen oppimäärän on lapsi velvollinen hankkimaan itselleen. Käytännössä oppilaalle maksuttoman perusopetuksen aloittaa lähes kaikki Suomessa asuvat lapset. Peruskoulu kestää 9 vuotta, ja opetus on yleissivistävää. (Opetushallitus 2016e.)

Peruskoulun jälkeen oppilas voi hakeutua toiselle asteelle. Toisen asteen koulutukseen kuuluvat lukio ja ammatillinen opetus. Lukio jatkaa perusopetuksen oppimäärää ja on niin ikään yleissivistävä. Yleensä lukio kestää 3 vuotta. Nopeat opiskelijat voivat suorittaa lukion lyhemmissä ajassa, ja opintoja voi venyttää neljään vuoteen ilman erillistä lupaa. Ammatillisiin tutkintoihin kuuluvat perus-, ammatillinen- ja erikoisammattitutkinto. Ns. nuorisopuolen perustutkinnot kestävät n. kolme vuotta. Tutkinnon suorittamiseen kuluvaan aikaan vaikuttaa aiemmat opinnot ja työkokemus. (Opetushallitus 2016a; d.)

Korkeakoulutusta järjestetään ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Yliopistot pyrkivät tarjoamaan ylintä tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa opetusta. Ammattikorkeakoulun tavoitteena on kouluttaa päteviä työntekijöitä vastaamaan työelämän korkean ammattitaidon tarpeisiin. (Opetushallitus 2016c)

Esiopetus, peruskoulu ja toisen asteen koulutus ovat Suomessa maksuttomia ja oppilaille tarjotaan päivittäin lounas. Toisella asteella oppikirjat ja muu opiskelumateriaali on opiskelijan maksettava itse. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opetus on maksutonta, oppikirjat ja opiskelumateriaalit jäävät opiskelijan maksettavaksi, ja kela osallistuu lounaan kustannuksiin.

2.2 Ammatillinen koulutus

Kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö, säätiö tai valtion liikelaitos voi opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla järjestää ammattiopetusta Suomessa (Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998). Elokuussa 2015 toimeenpantiin ammatillisen koulutuksen tutkintouudistus. Opintoviikot korvattiin osaamispisteillä. Uudistuksen avainsana on osaamisperusteisuus. Perinteisen koulun ja työ-
säoppimisen lisäksi osaamista voi kerätä ja osoittaa myös kesä- tai viikonloppu-
putöissä tai vapaa-ajalla (Tredu.)

Porvoossa ammatillista koulutusta järjestävät neljä eri tahoa. Tutkimukseni kohteena on Porvoon ammattiopisto ja sen kaksi toimipistettä, Pomo-talo ja Perämiehentie. Porvoon ammattiopiston omistaa Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä. Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä perustettiin kesäkuussa 1958, ja mukana oli 11 kuntaa (Reinboth 2008, 11). Syksyllä 2016 jäsenkuntia ovat Porvoo, Loviisa, Orimattila, Askola, Lapinjärvi, Myrskylä, Pornainen, Pukkila ja Sipoo. Koulutuskuntayhtymän oppilaitoksia ovat aikuiskoulutuskeskus Edupoli ja Porvoon ammattiopisto. Porvoon ammattiopiston toimipisteitä on neljä, Loviisan toimipiste, Askolan toimipiste, Porvoon Pomo-talon toimipiste ja Perämiehentien toimipiste. Perämiehentien toimipiste on Porvoon ammattiopiston suurin toimipiste ja siellä opiskellaan tietotekniikka-, teknologia-, liikenne-, matkailu- ja ruoka-aloilla. Perämiehentiellä on mahdollista opiskella myös valmentavalla linjalla. Pomo-talon toimipisteellä koulutusta tarjotaan sosiaali- ja terveys-, kauneudenhoito-, hius-, ruokapalvelu-, liiketalous-, hotelli-, catering- ja ravintola-alalla. (Amiston toimipisteet 2016)

Porvoon Amisto siirtyi toimipisteajattelusta ammattiperheajatteluun elokuussa 2015. Ammattiperheitä on neljä: 1) hyvinvointi ja turvallisuus (Pomo-talo ja Loviisan toimipiste), 2) ruoka, liiketalous ja matkailu (Pomo-talo ja Perämiehentien toimipiste), 3) teknologia ja rakennus (Askolan toimipiste ja Perämiehentien toimipiste) ja 4) tietotekniikka ja liikenne (Perämiehentien toimipiste ja Loviisan toimipiste). Yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä kokoontuu ammattiperheittäin 2 – 3 kertaa lukuvuodessa (Amiston opiskeluhuollon suunnitelma, 3). Käytännössä kunta- tai toimipistekohtainen kuraattori saa osallistua monen ammattiperheen yhteisölliseen opiskeluhuoltoryhmään. Yhteisöllisissä opiskeluhuoltoryhmissä voi olla läsnä myös toisen kunnan kuraattoreita, ja välimatka toimipisteiden välillä on jopa 40 km. Ammattiperheet tuovat kuraattorintyöhön sekä yhteistyön mahdollisuuksia että ajankäytön haasteita.

Käytän opinnäytetyössäni vakiintuneita paikallisia nimiä: Pomo-taloksi kutsutaan Aleksanterinkadun toimipistettä. Nimi juontaa juurensa Porvoon matkailualan oppilaitoksesta. Porvoon ammattiopiston lyhenne on Porvoon Amisto. Lyhenteet ovat käytössä puhekielen lisäksi oppilaitoksen internetsivuilla. Käytän sanaa ”opiskeluhuolto” kattamaan oppilas- ja opiskelijahuoltoa. Lakisääteeseen opiskeluhuoltopalveluun kuuluvat koulukuraattorit ja koulupsykologit. Tutkimuksessani olen päätenyt tarkistelemaan ryhmänohjaajien toiveita ku-

raattoreilta ja olen rajannut psykologipalvelut tutkimuksen ulkopuolelle. Merkittävimpiä syynä tähän on se, että opiskelen sosionomiksi ja sosiaalialaa. Näin ollen asiantuntijuuteni ei ole riittävä käsittelemään ryhmänohjaajien toiveita psykologipalveluilta.

2.3 Ammatillista koulutusta ja sen opiskeluhoitoa koskevat lait

Oppilas- ja opiskeluhoitolaki säädettiin tukemaan opiskelijan oppimista, terveyttä ja hyvinvointia. Laki pyrkii auttamaan opiskelijan osattomuuden torjumisessa ja vaikeuksien ennalta estämisessä. Lailla tavoitellaan vaaratonta henkistä ja fyysistä oppimisympäristöä ja oppilaitosyhteisöä sekä kodin ja oppilaitoksen vuorovaikutusta. Lailla pyritään turvaamaan tasapuoliset samanaarvoiset opiskeluhoitopalvelut kaikille kouluissa ja oppilaitoksissa opiskeleville ihmisille. Lailla tähdätään varhaisen tuen takaamiseen sitä tarvitsevalle opiskelijalle. Lain ajatuksena on kannustaa opiskeluhoitoa toimimaan kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä. Koulutuksen järjestäjän vastuulla on luoda opiskeluhoitopalveluista toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus yhteistyössä kunnan opiskeluhoitopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa. Kunnan vastuulla on tarjota psykologi- ja kuraattoripalveluita paikkakunnalla sijaitsevan oppilaitoksen opiskelijoille. (Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 30.12.2013/1287.)

Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta määrittelee koulutuksen tavoitteeksi kohottaa asukkaiden ammatillisia taitoja vastaamaan työelämän vaateisiin. Ammatillisen osaamisen lisäksi koulutuksessa pyritään kannustamaan opiskelijoiden kasvamista tasapainoisiksi ihmisiksi, joilla on persoonallisen kehityksen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 21.8.1998/630.)

Lastensuojelulain tavoitteena on taata lapselle oikeus kasvaa turvallisessa ympäristössä. Lain mukaan lapsi on alle 18-vuotias ja nuori on 18 - 20-vuotias. Kunta järjestää ehkäisevää lastensuojelua. Työmuotoina ovat tuki ja erityinen tuki, joita harjoitetaan esimerkiksi opetuksessa ja nuorisotyössä. Jos oppilaitoksessa työskentelevä kuulee työssään lapsesta, jonka tilanne edellyttäisi lastensuojelun tarpeen selvittämistä, tulee hänen ilmoittaa siitä sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

3 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Aiempaa tutkimusta ryhmänohjaajien toiveista kuraattoripalveluilta en löytänyt ja opiskeluhuoltolaki on ollut niin vähän aikaa voimassa, että tutkimusta on vielä vähän. Esittelen tässä Kärjen lisensiaattityön sekä Turkan, Okkosen ja Valkjärven opinnäytetyöt. Kaikki esittelemäni tutkimukset käsittelevät, joko ammatillisen koulutuksen kuraattorin työtä tai opiskeluhuoltotyötä uuden lain voimaan astumisen jälkeen.

Kärki on valmistanut tapaustutkimuksen lisensiaattityönään otsikolla Kuraattorin työ ammatillisessa oppilaitoksessa. Kärjen tutkimuksen pääpaino on kuraattorin työssä ja erityisoppilaissa, jotka saavat ”muun syyn” takia tukea oppimiseensa. Huomionarvoisia asioita tutkimuksessa olivat kuraattoreiden kokemukset ja huomiot tilanteista, jolloin heille oli lähetetty oppilas. Kuraattorit kertovat, että heille tuodaan pitkälle edennyt ongelmapyyhti ja odotetaan taikatemppua. Monet ongelmat olisi voinut ratkoa aiemmin tai jopa ennaltaehkäistä. Toisinaan kuraattorit kokivat, että opettajat olivat lähettäneet opiskelijan saaman rangaistuksen kuraattorilta. (Kärki 2005, 138 - 140.) Kärjen tutkimus on valmistunut ennen opiskeluhuoltolain voimaan astumista. Toivottavaa olisi, ettei kuraattorien asema olisi rankaisija tai ihmeidentekijä oppilaitosyhteisössä.

Ilona Turkka (2015) on tutkinut Helsingin yksityiskoulujen oppilashuoltoa otsikolla koulukuraattorin yhteisöllinen työ uuden oppilashuoltolain jälkeen. Turkka kertoo tutkimuksen tuloksissa, että kuraattorit ovat huomioineet opettajien vastuun oppilashuoltotyössä kasvaneen. Opettajat kun usein huomaavat ensimmäisenä muutokset oppilaissa. Kuraattorit pitivät opettajien roolimutosta hyvänä. Kuraattorit kuitenkin miettivät, että onko opettajia koulutettu uuden lain tuomien tehtävien tasalle. (Turkka 2015, 35.)

Heli Okkosen (2014) Laureaan tekemän opinnäytetyön otsikkona on opiskelijahuoltotyö ammatillisessa koulutuksessa. Okkosen mielenkiinto kohdistui meillä olleisiin työntekijöiden arvioihin ennaltaehkäisevistä, yhteisöllisistä ja monialaisista yhteistyön toimintamalleista ja niiden kehittämisestä. Johtopäätöksistä ilmenee, että Hyriassa käytössä oleva varhaisen puuttumisen malli edellyttää ryhmänohjaajalta selkeää kuvaa työstä ja tehtävästään. Puheeksi ottamisen kyky on ryhmänohjaajalle tärkeä taito. Ryhmänohjaajan vastuu

näytti korostuvan opiskelijan ohjaamisessa kuraattorille tai terveydenhoitajalle. (Okkonen 2014, 29.)

Jaana Valkjärven toimintatutkimus käsittelee opiskeluhuoltolain muutoksia Kouvolan seudun ammattiopiston opiskeluhuollossa. Johtopäätöksissä Valkjärvi huomioi, että hyvinvoiva opiskeluyhteisö on kunnianhimoinen päämäärä. Vaikeuksia tuottaa jo yhteisöllisyys -käsitteen ymmärtäminen eri tavoin. Ilmaan jää kysymys, että miten laissa korostuva yhteisöllisyys näkyy oppilaitoksen arjessa. (Valkjärvi 2015, 42.)

Opiskeluhuoltolain jälkeisistä tutkimuksista voisi päätellä, että ryhmänohjaaja tai luokanvalvoja on aitiopaikalla opiskeluhuollossa. Hänen tulisi nähdä, huomata ja reagoida oikea-aikaisesti ryhmän tai yksilön pahoinvointiin. Yhteisöllisen opiskeluhuollon onnistumiseen tarvitaan erityisosaamisen lisäksi vahvaa yhteistyökykyä ammattiryhmien välillä.

4 KÄSITTEITÄ

Tässä luvussa tuon esiin tutkimuksen kannalta oleelliset ammatit. Kuraattorin esittelyn yhteydessä käsittelem kuraattorin yhteisöllisiä työtapoja. Ryhmänohjaajan esittelyssä keskityn ryhmänohjaajan tehtäviin ja rajaan opetustyöstä kertomisen esittelyn ulkopuolelle. Opinnäytetyön kannalta keskeisiä käsitteitä ovat myös yhteisöllisyys, oppilaitosyhteisö ja monialainen- tai moniammatillinen yhteistyö. Kerron niistä luvun loppupuolella.

4.1 Kuraattori

Kuraattori on koulusosiaalityöntekijä. Systemaattista koulusosiaalityötä on Suomessa tehty peruskoulussa ja toisen asteen oppilaitoksissa jo yli 50 vuotta (Wallin 2011, 21). Koulusosiaalityö voidaan nähdä nuorisososiaalityönä, perhetyönä ja erityisesti toisen asteen oppilaitoksissa koulusosiaalityö on myös yhteisösosiaalityötä. Sosiaalityön keinoilla kuraattori pyrkii tukemaan sekä yksilön koulunkäyntiä, että koko oppilaitosyhteisön hyvinvointia (Kananoja, Lähtinen & Marjamäki 2011, 300.) Koulusosiaalityön kuuluu tukea, osallistamista, yhteisöllisyyttä, yhteistyötä ja muutosta. Koulusosiaalityölle on luonteenomaista kulkea asiakkaan rinnalla arjen haasteissa ja kannustaa niistä selviytymisessä. (Wallin 2011, 88.) Sosiaalityön vaihteleville taustateorioille ja malleille on yhteistä sekä pyrkiminen muutokseen, mikä sekä edistää elämän-

laatua, luo turvallisuutta ja lisää oikeudenmukaisuutta, että vaikuttaminen rakenteisiin yksilön elämää ja yhteisöjä tukien (Wallin 2011, 91). Koulukuraattorien työ ja kuraattorit ovat olleet omintakeisia. Olosuhteet ja käytettävät menetelmät vaihtelevat ja kuraattorin työtä tehdään omalla persoonalla. Toisinaan opiskelijan ja hänen perheensä sekä oppilaitoksen etu ei ole samansuuntainen. Tällöin kuraattori joutuu miettimään, että missä tilanteessa hänen tehtävänsä on palvella oppilaitosta ja sen etuja, ja missä tilanteessa opiskelijan etu menee edelle. (Kurki, Nivala & Sipilä-Lähdekorpi 2006, 30, 32.)

Koulukuraattori on usein ainut ammattikuntansa ja sosiaalityön edustaja oppilaitoksessa. Kattavan sosiaalialan tuntemuksen lisäksi tämä edellyttää vahvaa ammatti-identiteettiä, ja onnistuakseen työn tulisi olla yhteisöllistä (Kärki 2005, 142). Ennen oppilas- ja opiskeluhuoltolakeja ammatillisen oppilaitosten koulukuraattorit kuuluivat oppilaitoksen sisäiseen hallinto-organisaatioon. Kuuluminen samaan työyhteisöön muun ammattikoulun henkilöstön kanssa on varmaankin luonut mahdollisuuden kiinteään liittymiseen ja kokonaisvaltaiseen työskentelyyn oppilaitosyhteisössä (Wallin 2011, 116 – 117).

Porvoon Amiston opiskeluhuollon suunnitelmassa kuraattorin todetaan olevan koulun sosiaalityöntekijä. Kuraattorilla on yhteisöllisen hyvinvointiryhmän vakiinainen jäsen, ja tilanteen niin vaatiessa kuraattori osallistuu yksilökohtaisen opiskelijahuollon tapaamisiin tai on mukana niitä järjestämässä. Kuraattoriin on oltava yhteydessä yhdessä opiskelijan kanssa, mikäli oppilaitoksen tai opiskelijahuollon työntekijä määrittelee opiskelijan olevan kuraattoripalveluiden tarpeessa. Kuraattorille tulee kertoa merkitykselliset asiat opiskelijan tuen tarpeen arvioimista varten. (Amiston Opiskeluhuollon suunnitelma, 7.)

Kaksi vuotta voimassa ollut opiskeluhuoltolaki on laajentanut opiskeluhuollon palvelut koskemaan toisen asteen opetusta. Lain painopisteet ovat ennaltaehkäisyssä ja yhteisöllisyyden tukemisessa. Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia opiskeluhuoltosuunnitelman täytäntöön panosta. Tarkoituksena on luoda toimiva palvelu yhdessä opetustoimen, sosiaali- ja terveystoimen opiskeluhuollossa toimivien viranomaisten kanssa. (Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 30.12.2013/1287.)

Sosiaalityön tarkoituksena on tukea asiakasta vahvistamalla tehtävästä lähtevää työorientaatiota ja työn tavoiteltuja vaikutuksia. Työn sisällön määrittelevät

työn tarkoitus ja tavoitteet. Kuraattorin työmenetelmät ja työtavat ovat välineitä, joilla tavoitteeseen pyritään. (Kanaoja, Lähteinen & Marjamäki. 2011, 156.) Opiskeluhoitolaki jakaa opiskelijahuollon yksilölliseksi tai yhteisölliseksi. Käytännössä yhteisöllisen ja yksilöllisten opiskeluhoitojen toimenpiteiden rajapinta on häilyvä. Kuraattorin tehtävät yksilöllisessä opiskeluhoitossa, kuten kahdenkeskinen työ opiskelijan kanssa, voi tukea ryhmän tai koko oppilaitoksen yhteisöllisyyttä. Puolestaan yhteisöllisenä nähty kuraattorin tekemä työ voi auttaa yhtä opiskelijaa vaikeuksissaan. Tutkimuksessani olen rajannut kysymykseni koskemaan kuraattorin tehtäviä, joka kohdistuvat opiskelijaryhmään tai oppilaitoksen yhteisöllisyyttä tukeviin toimiin. Mukana on myös kysymys kuraattorin osallistumisesta huoltajatapaamiseen. Tapaamisissa käsitellään usein yhden opiskelijan asioita. Kysymys on mukana moniammatillisen yhteistyön takia. Tarkoituksena on selvittää, miten tärkeäksi ryhmänohjaajat kokevat kuraattorin läsnäolon huoltajatapaamisessa. Onko yhteistyö toivottavaa ja hyödyllistä? Tukeeko kuraattorin läsnäolo huoltajatapaamisessa koko ryhmän yhteisöllisyyttä?

4.2 Kuraattorin yhteisölliset toimintatavat

Mielenkiintoni suuntautuu ryhmänohjaajien yhteistyöodotuksiin ja toiveisiin, jotka kohdistuvat kuraattorin käyttämiin yhteisöllisiin toimintatapoihin. Toimintatavoiksi valitsin: 1) kuraattori seuraa oppituntia 2) kuraattori pitää oppitunnin 3) kuraattori teettää hyvinvointiin liittyvän kartoituksen 4) ryhmänohjaaja konsultoi kuraattoria 5) kuraattori osallistuu ammattiperhekokoukseen 6) kuraattori osallistuu vanhempainiltaa 7) kuraattori osallistuu huoltajatapaamiseen 8) kuraattori osallistuu kokoukseen, jossa vaikutetaan oppilaitoksen turvallisuuteen, esteettömyyteen ja terveellisuuteen. Koulutuksessa saatuja kompetensseja kuraattoreilla ovat eettinen osaaminen, asiakastyöosaaminen, sosiaalipalvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistuva yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämisosaaminen ja johtamisosaaminen.

Jäsentelen kuraattorin toimintatapoja sosiaali-alan ammatillisten osaamisalueiden avulla. Kuraattori hyödyntää lähes jokaista ammatillista osaamisaluetta kaikissa tekemäni kyselyn toimintatavoissa. Esimerkiksi:

Kuraattorin seurattessa opetusta eettinen osaaminen tulee näkyväksi kuraattorin huomioidessa opetustilanteessa ryhmäläiset sekä yksilöinä että ryh-

män jäsenenä. Kuraattori ymmärtää ryhmädynamiikan lainalaisuuksia ja opiskelijaryhmän mahdollisia arvostiritoja. Asiakastyöosaaminen on hyödyllistä, kun kuraattori pyrkii huomioimaan opiskelijoiden tarpeet ja pohtii mahdollisesti tulevaisuudessa käytettäviä työmenetelmiä ryhmän yhteisöllisyyden tukemiseksi. Huomioidessaan opiskelijan tai ryhmän palveluntarpeen kuraattori käyttää sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamista. Opetustilanteessa opiskelija saattaa kertoa ongelmastaan, jonka kuraattori huomaa liittyvän huono-osaisuutta edistäviin rakenteisiin. Silloin kuraattori pyrkii analysoimaan järjestelmässä olevia vikoja. Analysointiin kuraattori tarvitsee kriittistä ja osallistavaa yhteiskuntaosaamista. Seuratessaan opetustilannetta kuraattori arvioi harkitusti ja tavoitteellisesti mahdollisia aiempia toimenpiteitään ryhmän kanssa ja kehittää, oletettavasti ryhmänohjaajan toiveista nousevia, uusia toimintatapoja. Kehittäminen kuuluu tutkimukselliseen kehittämisosaamiseen. (Ks. Rouhiainen-Valo ym. 2010,16 – 23.)

Ennen kuin **kuraattori pitää oppituntia** hänen on ensin suunniteltava ja valmisteltava tunti. Eettinen osaaminen ja asiakastyöosaaminen tulevat vahvasti käyttöön jo suunnitteluvaiheessa. Oppitunnin tulisi olla sellainen, että se tukee tasa-arvoa ja estää huono-osaisuuden lisääntymistä. Jotta kuraattori voisi valita oppitunnille sopivat toimintatavat, tulee hänen tiedostaa ryhmän tarpeet ja tuntea yhteisöllisen vaikuttamisen menetelmiä. Hyvän suunnittelutyön pohjana tulisi olla sekä palvelujärjestelmäosaaminen että ajankohtaisten sosiaalialan kehittämishankkeiden tunteminen ja niiden hyödyntäminen opetuksen suunnittelussa. Edellä mainittu on luonnollisesti tutkimuksellista kehittämisosaamista. Varsinaisessa opetustilanteessa korostuvat kyky heittäytyä dialogiin ja olla opetusryhmän kanssa läsnä. (Ks. Rouhiainen-Valo ym. 2010,16 – 23.)

Valitessaan tilanteeseen soveltuvan ja tarkoituksenmukaisen **hyvinvointiin liittyvän kartoituksen** tulee kuraattorin ennen kaikkea hallita tutkimuksellinen kehittämisosaaminen. Kartoituksen valintaprossissa tarvitaan myös palvelujärjestelmäosaamista, jotta kartoituksessa saatua tietoa voisi soveltaa oppilaitoksen tai kunnan hyvinvointipalvelujen keittämisessä. Asiakastyöosaaminen tulee tärkeäksi kartoitusta valitessa ja kartoitusta toteuttaessa. Esimerkiksi opiskelijaryhmän motivointiin ja vuorovaikutussuhteen syntymiseen vaikuttavat ryhmään tutustuminen ja ryhmän tunteminen. Kartoituksen tuloksien analysointi ja esittäminen oppilaitoksen henkilökunnalle tai sosiaalialan verkostolle

ovat osa kriittistä ja osallistavaa yhteiskuntaosaamista. (Ks. Rouhiainen-Valo ym. 2010,16 – 23.)

Ryhmänohjaaja voi tarvittaessa pyytää **kuraattorilta ammatillista konsultaatiota** koskien ohjattavan ryhmän tai yksilön hyvinvointia. Kuunnellessa ryhmänohjaajaa tulee kuraattorin toisaalta pystyä asettumaan ryhmänohjaajan tilanteeseen ja toisaalta pyrkiä ymmärtämään opiskelijaryhmän tarpeet. Kuraattori ei voi eikä hänen tarvitse ryhtyä opettajaksi, vaan hänen tulee jakaa sosiaalialan osaamisensa oppilaitoksen hyväksi. Ryhmänohjaajan asiasta riippuen kuraattori voi tarvita eettistä osaamista, asiakastyöosaamista, palvelujärjestelmäosaamista, yhteiskuntaosaamista tai kehittämisosaamista. (Ks. Rouhiainen-Valo ym. 2010,16 – 23.)

Kuraattorin ohjaaman tai organisoiman teemaryhmän suunnittelussa tarvitaan samoja taitoja kuin oppitunnin suunnittelussa. Erityispiirteitä teemaryhmän suunnittelussa ovat kohderyhmän valinta ja osallistujien innostaminen. Varsinaisessa ryhmänohjaamisessa keskeisiä kuraattorin osaamisalueita ovat opiskelijoita tukevien työmenetelmien ja työorientaatioiden valinta ja toteuttaminen. Oppilaitosta ja opiskelijoiden hyvinvointia edistävän teemaryhmän suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät kuraattorilta eettisen osaamisen ja asiakastyöosaamisen lisäksi kriittistä ja osallistavaa yhteiskuntaosaamista sekä palvelujärjestelmän tuntemista. Esimerkiksi teemaryhmän tarpeellisuuden esittämisessä oppilaitoksen henkilökunnalle ovat yhteisöllisen viestinnän keinot hyödyllisiä. (Ks. Rouhiainen-Valo ym. 2010,16 – 23.)

Kuraattorin toimenkuvaan kuuluu **osallistuminen oppilaitoksen yhteisöllisyyttä tukeviin työryhmiin**. Yhteisölliset opiskeluhuoltoryhmät kokoontuvat ammattiperheittäin. Tällöin Pomo-talon yhteisöllisiä asioita käsitellään kahdessa eri yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä ja Perämiehentien yhteisöllisiä asioita käsitellään kolmessa yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä. Kuraattorin osaaminen sosiaalialan tuntijana, eettinen osaaminen, asiakastyöosaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen, osallistava yhteiskuntaosaaminen ja johtamisosaaminen ovat paljolti ammatillisten vuorovaikutustaitojen varassa. Jotta kuraattori saisi asiansa esille ja pääsisi käyttämään koko osaamisrepertuaariaan, tulee hänen kyetä toimimaan erilaisissa opiskeluhuoltoryh-

missä. Voimavaroja saattaa lisätä toisen kunnan kuraattorin läsnäolo palaverissa, kun sosiaalialan ammattilaisia onkin paikalla kaksi. (Ks. Rouhiainen-Valo ym. 2010,16 – 23.)

Vanhempainilloissa ja huoltajatapaamisissa opiskelijaryhmien yhteisöllisyyden tukemiseen otetaan mukaan opiskelijan lähipiiri. Kuraattorin osaamisessa korostuvat kyky arvioida tuen tarvetta eri tulokulmista. Arvoristiriitoja voi syntyä, jos tilanteessa oppilaitoksen henkilökunnan, opiskelijan ja huoltajan tavoitteet ja toiveet poikkeavat toisistaan. Kuraattorin tulee pyrkiä ratkomaan arvoristiriitoja. Mikäli vanhempainiltaan saapuu toivottu joukko vanhempia, avautuu kuraattorille mahdollisuus kuulla yhteiskunnan ja yhteisön epätasavaruudesta laajemmin kuin vain oppilaitoksen näkökulmasta. Lisäksi kuraattori voi pyrkiä vaikuttamaan vanhempien kautta yhteisön hyvinvointiin. (Ks. Rouhiainen-Valo ym. 2010,16 – 23.)

4.3 Ryhmänohjaaja

Ryhmänohjaajalla tarkoitetaan opinnäytetyössä ammattiopiston ammatillisten aineiden tai yleissivistävien aineiden opettajaa, jolla on opiskelijaryhmä vastuullaan. Ryhmänohjaajan tehtävät vaihtelevat oppilaitoksittain. Lapin ammattiopistojen yhteisessä Ryhmänohjaajan työkalupakki -materiaalissa huomioidaan ryhmänohjaamisen tärkeys. Opiskelijan sitouttamisella ryhmään ja ryhmänohjaamisella on positiivinen vaikutus opintojen etenemiseen. On jopa niin, että keskeytyksiä tulee vähemmän, mikäli opiskelijat ja ryhmänohjaaja yhdessä ovat saaneet aikaiseksi henkisesti turvallisen ja toimivan oppimisilmapiirin. Opiskeluryhmä on pitkäkestoinen, ja siihen vaikuttaa ryhmädynamiikan lainalaisuudet. Ryhmän luonteeseen kuuluu sosiaalinen vuorovaikutus, säännöt ja normit luodaan joka tapauksessa. Ryhmän turvallisuuteen voi vaikuttaa luomalla säännöt ja normit tietoisesti. Ryhmänohjaajan rooli vaihtuu ryhmän edetessä vaiheesta seuraavaan. Alkaen turvallisen ilmapiirin luomisesta ja jatkuen säännöistä huolehtimiseen, ristiriitojen esiintuomiseen, sosiaalisten taitojen kartuttamiseen ja päättyen rituaalinomaiseen ryhmän lopettamiseen. (Ryhmänohjaajan työkalupakki, 9 – 11.)

Porvoon Amistolla ryhmänohjaajan tehtävän kuvauksessa on 12 kohtaa. Tiivistetysti ryhmänohjaajan tehtävänä on olla läheisin tuki ja kohtaaja opiskelijalle kaikissa eteen tulevissa tilanteissa. Tehtävinä ovat myös vastaaminen ryhmän ohjauksesta, perehdytyksen onnistumisesta vastaaminen yhdessä

opetustiimin kanssa ja ryhmän opiskelijoiden opintojen seuraaminen ja poikkeamiin puuttuminen. Ryhmänohjaajan tulee myös tiedottaa ryhmäänsä koskevia asioita opetustiimille ja yksilöllisen tuen asiantuntijoille, johtotiimille, toimipistejohtajalle, rehtorille ja vanhemmille. Tarvittaessa ryhmänohjaaja osallistuu HOJKS:in laadintaan, järjestää ja pitää yllä yhteistyötä opiskelijan, huoltajan, vanhempien, muita opiskelijaa opettavien opettajien ja yksilöllisen tuen asiantuntijoiden kanssa. (Ryhmänohjaajan tehtävät, Amiston intra.)

Ryhmänohjaajan tehtäviä tarkastellessa Ryhmänohjaajan työkalupakin ja Porvoon Amiston ryhmänohjaajan tehtävien perusteella päätyy samaan ajatukseen kuin aiemmat opinnäytetyön tekijät: Ryhmänohjaa on avainasemassa opiskelijan hyvinvoinnista huolehtimisessa. Samalla, kun opiskelija voi ottaa yhteyttä ryhmänohjaajaansa missä tahansa ongelmassaan, ryhmänohjaajan tulee tarkkailla ryhmäänsä, kertoa ryhmänsä tilanteesta muille oppilaitoksen ja opiskeluhuollon henkilökunnalle sekä koordinoida yhteyksiä opiskelijan huoltajiin. Ennaltaehkäisevä yhteisöllinen työote tulee esiin oppilaitokseen perehdyttämisessä sekä opiskelijoiden ryhmäytymisessä. Ryhmänohjaaja ei näytä olevansa tehtävänsä kanssa yksin. Sekä Ryhmänohjaajan työkalupakki että Porvoon Amiston kuvaus ryhmänohjaajan tehtävistä nostavat toistuvasti esiin yhteistyön muiden ammattilaisten kanssa. Ryhmänohjaajan oleellimmat tehtävät ovat ohjata ryhmää ja huomata mahdolliset ongelmat ajoissa.

4.4 Yhteisöllisyys ja oppilaitosyhteisö

Ihmiselämään kuuluu yhteisöllinen puoli. Jotta yksilöä voisi ymmärtää, tulee myös hankkia tietoa yhteisöstä, sen kulttuurista sekä yksilön ja yhteisön dialogista (Lindfors, Paakkola & Pylkkänen 1991,7). Yhteisöllisyyttä pidetään välttämättömänä ihmisen sosiaaliselle kasvulle, ja siihen yleensä liitetään myönteisiä mielikuvia. Yhteisö voi myös olla tuskaa aiheuttava ja jännitteinen. Yhteisöllisyydestä pyritään löytämään ratkaisuja niin yksilön kuin yhteiskunnan ongelmiin. (Kostamo-Pääkkö, Väyrynen & Ojaniemi 2015, 7.) Oppilas- ja opiskeluhuoltolakikin turvaa yhteisöllisyyden mahdollisuuksiin.

Yhteisön aineetonta omaisuutta voidaan kutsua sosiaaliseksi pääomaksi. Sosiaalinen pääoma voidaan erotella rakenteelliseen ja kulttuuriseen osa-alueeseen. Rakenteellisen puolta voidaan havainnoida tarkkailemalla sosiaalisen osallistumisen määrää, kansalaistoimintaa ja vapaaehtoisia yhteisöjä. Ihmis-

ten välinen sosiaalinen luottamus heijastaa kulttuurista eli kognitiivista sosiaalista pääomaa. (Hyyppä, 2011, 15.) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain tavoitteita lisätä yhteisöllisyyttä tarkoittanee sosiaalisen pääoman kasvattamista oppilaitoksessa. Sosiaalisen pääoman kasvattamista määritellään laissa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa yhteisöllinen opiskeluhoito kuvataan toimintakulttuuriksi ja toimiksi, joilla autetaan opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia. Oppilaitosyhteisössä kiinnitetään huomiota opiskelijan terveyteen, sosiaaliseen vastuuseen ja vuorovaikutukseen. Opiskeluympäristössä pyritään vaikuttamaan terveellisyteen, turvallisuuteen ja esteettömyyteen. Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteuttavat kaikki opiskeluhoitoon toimijat, ja päävastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287.)

Oppilaitosyhteisön muodostavat opiskelijat, oppilaitoksessa työskentelevät opettajat ja muu henkilöstö. Oppilaitosyhteisössä voidaan havaita eri tasoja: ryhmä, jossa opiskelija opiskelee, ammattiala (esim. logistiikka), paikallinen toimipiste, ammattiperhe (esim. liikenne ja tietotekniikka) ja oppilaitoksen henkilökunta. Lisäksi jokaisen opiskelijan hyvinvointiin vaikuttavat työssäoppimispaiikat, läheiset ja ystävät. Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos -oppaassa kuvataan oppilaitosyhteisön hyvinvointia. Ammattiin opiskelevien oppilaitosyhteisöä voidaan pitää henkilöstön lisäksi myös opiskelijoiden työyhteisönä. Yhteisön hyvinvointiin kuuluvat niin henkinen turvallisuus, monisuuntainen sosiaalinen vuorovaikutus kun terveellisiin elämäntapoihin rohkaiseva mentaliteetti. (Hietanen-Peltola, Pelkonen & Laitinen 2015, 32.) Hyvät vuorovaikutussuhteet, onnistumisen kokemukset ja kuuluminen yhteisöön auttavat nuorta pitämään huolta mielenterveydestään. Tunne- ja vuorovaikutustaitoja voidaan opettaa, ja niitä tukemalla koko oppilaitosyhteisön hyvinvointi kasvaa. Myös opettajien työhyvinvointiin tulisi kiinnittää huomiota. On todettu, että opiskelijoilla havaitaan vähemmän masennusoireita ja psykosomaattisia vaivoja niissä oppilaitoksissa, joissa opettajien työilmapiiri on kunnossa, kuin pahoinvoivissa opettajayhteisöissä. Yhteisöllisyyttä edistäessä erityistä huomiota tulisi kiinnittää opiskelijoiden tasa-arvoon ja kiusaamisen estämiseen. Esimerkiksi seksuaalisuudeltaan, sukupuolisuudeltaan, kulttuuriltaan tai uskonnoltaan valtaväestöstä erottuvat nuoret ovat herkkiä havaitsemaan eriarvoista kohtelua. Heidän psykososiaalinen hyvinvointinsa ja liittymisensä yhteisöön kärsivät, jos

he kohtaavat eriarvoisuutta oppilaitosyhteisössä. (Hietanen-Peltola, Pelkonen & Kunttu 2015, 33 – 34.)

4.5 Yhteistyö

Oppilaitoksen velvollisuutena on järjestää opiskeluhollosta toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhollo tulee toteuttaa yhteistyössä siitä vastaavien sivistystoimen ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten kanssa. (Oppilas- ja opiskeluhollolaki.) Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos -oppaassa todetaan, että opiskelijoiden hyvinvointiin vaikuttaa opettajien työhyvinvointi (ks. Hietanen-Peltola, Pelkonen & Laitinen 2015, 32).

Oppilas- ja opiskeluhollolaki käyttää käsitettä monialainen yhteistyö. Lähes rinnakkainen termi on moniammatillinen yhteistyö. Mahkonen kirjoittaa monialaisuuden viittaavan eri sektoreiden ja eri toimialojen yhteistyöhön. Moniammatillisen ryhmän voivat muodostaa pedagogit esimerkiksi rehtori, opettaja, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja. Tämä ryhmä ei vielä lain mukaan ole monialainen. Monialaisen opiskeluholloryhmän kokouksessa tulee olla edustus opiskeluterveydenhollo ja psykologi- ja kuraattoripalveluilta sekä opiskelijan tarpeen mukaan hollojia tai muita tarvittavia asiantuntijoita. (Mahkonen 2014, 312 - 314.) Arjessa yhteistyötä tekevät kuraattorit, ryhmänohjaajat, muut opettajat ja oppilaitoksen henkilökunta. Oppilaitoksen yhteisöllisyyden kannalta on edullista, jos ammattilaisten välinen monialainen yhteistyö on sujuvaa.

Opetushallituksen julkaisussa avataan elementtejä, joista moniammatillinen ja alainen yhteistyö muodostuu. Onnistuneeseen yhteistyöhön vaaditaan oman substanssin osaamista, koordinoitua, vuorovaikutustaitoja, joustavuutta ja johtajuutta. Resurssien ja vastuun jakautumisen tulisi olla mielekkäässä suhteessa yhteisen vastuun heräämiseen. (Katisko, Kolkko & Vuokila-Oikonen 2014, 13.) Opiskelijaa tukeva yhteistyö muodostuisi vahvoista oman ammattinsa osaajista, jotka ovat joustavia ja vuorovaikutustaitoisia. Tehtävien ja vastuun tulisi olla jaettuna tarkoituksenmukaisesti, työ tulisi olla johdettu hyvin ja yhteinen vastuunkanto olisi itsestäänselvyys. Yhteistyö ammattilaisten välillä on parhaimmillaan toimivaa ja opiskelijoita tukevaa. Toisaalta jokainen tietää paikkansa ja voi jakaa osaamisensa, ja toisaalta tiedetään, kenen puoleen käännetään avun tarpeessa. Huonoimmillaan yhteistyö näyttäytyy loputtomina kokouksina ja vastuiden epäselvyyksinä. Opiskelijat eivät saa tarvitsemaansa

tukea. (Ks. Seikkola & Arnkil.2008, 3.) Työyhteisön kehittäminen vaatii pitkäjänteistä ja määrätietoista otetta etenkin johdolta. Yksittäinen työntekijä tai tiimi voi pyrkiä tiedostamaan vuorovaikutuksen vahvuuksia ja heikkouksia ja niiden avulla kehittää yhteistyötä. Tavoitteeksi voisi asettaa dialogisen otteen: pyritään yhdessä kaikkia kuuntelemalla luovaan ratkaisuun.

5 TUTKIMUS

5.1 Tutkimusprosessi tiivistetysti

Suoritin syventävän harjoittelun Loviisan opiskelijahuollossa syksyllä 2015. Sain tutustua myös Porvoon Amiston Loviisan toimipisteen opiskelijahuoltoon. Harjoittelun aikana mielessäni varmistui ajatus siitä että, tutkisin mielelläni - mikäli mahdollista- Porvoon Amiston opiskeluhuoltoa. Keväällä 2016 kerroin kiinnostukseni Perämiehentien toimipisteen apulaisrehtorille. Alustavasti sovimme, että Porvoon Amisto voisi olla tilaajana opinnäytetyölle. Pääsin osallistumaan Porvoon Amiston opiskeluhuollon kehittämispalaveriin. Palaverissa olivat läsnä Porvoon kaupungin edustajat: kuraattorit, johtava kuraattori, koulupsykologi ja terveydenhoitaja. Kehittämisprosessi jatkoi kulkuaan. Opinnäytetyön aiheen innoittajana oli se, että palaverissa nousi muutaman kerran esiin tietämättömyys ryhmänohjaajien näkemyksistä opiskeluhuollosta.

Ensimmäinen ajatukseni oli tutkia mennyttä: mitä ryhmänohjaajat ajattelevat kuraattoripalveluista ja niiden toimivuudesta yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä? Kuunneltuani Porvoon Amiston opinnäytetyön ohjaajieni näkemyksiä sekä Porvoon kaupungin johtavan kuraattorin mielipidettä, tutkimusaiheeksi selventyi ryhmänohjaajien odotusten ja toiveiden kartoitus kuraattoripalveluilta yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä. Solmimme tilaajasopimuksen Porvoon Amiston kanssa, ja tutkimusluvut hain Porvoon Amistolta ja Porvoon sivistystoimelta. Elokuussa 2016 toteutin kyselyn Perämiehentien toimipisteen ja Pomo-talon toimipisteen ryhmänohjaajille

5.2 Tutkimusmenetelmiä ja aineistonkeruumenetelmiä

Tieteellinen tutkimus on perinteisesti jaettu laadulliseen (kvalitatiiviseen) ja määrälliseen (kvantitatiiviseen) tutkimukseen. Typistetysti eron voi sanoittaa niin, että laadullinen pyrkii etsimään merkityksiä ja määrällinen pyrkii antamaan vastauksia tilastotieteeseen nojaten, hyödyntäen määriä, jakautumia,

muutoksia ja eroja. Yleensä kvantitatiivinen tutkimus pyrkii selittämään tai etsimään syy-seuraussuhteita. Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii kertomaan, miten tilanteeseen on tultu. Tulosten analysointi- ja tulkintamenetelmiä voi olla luontonta erottaa täysin toisistaan. Tärkeintä tutkimuksessa on tutkimusongelmaan vastaaminen (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Yläne & Paavilainen 2011, 79 - 89.)

Tarkoitukseni oli tehdä näkyväksi ryhmänohjaajien toiveet kuraattoripalveluilta Porvoon Amistolla. Tutkimuskysymyksiäni olivat, mitä ryhmänohjaajat odottavat yhteistyöltä kuraattorin kanssa, ja millaisia työmenetelmiä ryhmänohjaajat toivovat kuraattorin käyttävän ryhmän yhteisöllisyyden tukemiseksi. Tutkimuksen kohteina olivat ryhmänohjaajien toiveet ja odotukset. Jotta pystyisin vastaamaan tutkimuskysymyksiin, päädyin keräämään tiedon itse. Pidin tärkeänä, että jokaisella ryhmänohjaajalla on mahdollisuus vastata kysymyksiin, näin ollen otoksena käytin kaikkia Pomo-talon ja Perämiehentien ryhmänohjaajia. Ryhmänohjaajia oli 35, joten strukturoitu kysely sekä palveli parhaiten tiedonjanoani että oli aikataulullisesti mahdollinen toteuttaa. Teemahaastattelun avulla olisin voinut saada selville ryhmänohjaajien toiveet laajemmin tai syvällisemmin kuin kyselyllä. Perämiehentien toimipiste on minulle tuttu virkani takia. Pidin tärkeänä, että pysyin mahdollisimman objektiivisena tutkijana ilman, että mielikuvani henkilöstä vaikuttaisi vastausten tulkintaan tai että minun persoonani vaikuttaisi ryhmänohjaajien vastauksiin. Tuttuus ja kokemattomuuteni tutkijana sulkevat haastattelun pois aineistonkeruumenetelmistä.

Käytännössä toteutin tutkimukseni verkkokyselynä Porvoon Amiston ryhmänohjaajille. Tein kyselyn elokuussa 2016, ja käytin Webropol-ohjelmaa apunani. Kyselyn etuna voidaan pitää tiedon saannin nopeutta ja otoksen suuruutta. Mahdollinen tiedon keveys ja tutkimuksen teoreettinen köyhyys ovat puolestaan kyselyn huonoja puolia. Myöskään vastaajien rehellisyydestä ja huolellisuudesta ei ole takeita, eikä tutkija voi olla varma, ovatko kysymykset koettu tutkijan tarkoittamalla tavalla. Kyselytutkimuksen onnistuminen nojaa paljolti kyselykavakkeen laadintaan (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195.)

Ryhdyin analysoimaan tuloksia välittömästi saatuaani ne käsiini. Pehdyttyäni aineistoon päädyin etsimään vastaustani sekä laadullisilla että määrällisillä analysointimenetelmillä. Asteikkokysymyksissä tarkastelin ryhmänohjaajien toiveita ja odotuksia perustuen vastausten yleisyyteen ja yksimielisyyteen.

Kiinnitin huomiota siihen, että mikä vastaus oli suosituin ja jakautuivatko vastaukset tasaisesti vastausvaihtoehtojen kesken. Analysoinnissa käytin apunani prosenttilukuja. Ryhmänohjaajien arvioidessa kuraattorin työtapojen toimivuutta yhteisöllisyyden tukemiseksi, laskin keskiarvon. Keskiarvo näytti ryhmänohjaajien näkökulmasta kuraattorin työtavat yhteisöllisyyden tukemiseksi parhaasta heikoimpaan. Sanalliset vastaukset tuottivat minulle päänvaivaa. Kaikki vastaukset olivat mielenkiintoisia ja merkityksellisiä ryhmänohjaajille. Osa vastauksista ei liittynyt tutkimuskysymykseeni ja ne saivat vähäisen huomioni, vaikka asia sinänsä olisi ollutkin tärkeä. Luokittelin avointen kysymysten vastaukset. Oman ryhmän yhteisöllisyyttä koskevat kehitysehdotukset jaoin kolmeen ryhmään, riippuen siitä liittyikö vastaus ensisijaisesti opiskelijaan, käytännön toimiin tai tyytymättömyyden ilmaisuun. Toimipisteen yhteisöllisyyden kehitysehdotukset jaoin kahteen ryhmään, ehdotuksiin ja tyytymättömyyden ilmaisuun.

5.3 Kyselylomakkeen valmistelu

Kyselyn onnistumiseen vaikuttaa merkittävästi kyselylomakkeen huolellinen valmistelu. Välillä turhautumistakin aiheuttanut kyselylomakkeen hiominen auttoi tutkimustani. Hyvä kyselylomake on selkeä, siinä on lyhyitä täsmällisiä yksimerkityksellisiä kysymyksiä ja tarjolla ”ei mielipidettä” -vaihtoehto (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 202 - 203). Kerron nyt kyselylomakkeen valmistelusta.

Ennen varsinaista kyselyä luetutin kyselylomakkeen kolmella ryhmänohjaajalla, Porvoon kaupungin kuraattorien esimiehellä ja Porvoon Amiston edustajilla. Saamani palautteen perusteella päädyin laatimaan 10 kysymystä (liite 1). Pyrin turvaamaan yhteisen ymmärryksen yhteisöllisestä opiskelijahuollosta ryhmänohjaajien kanssa lainaamalla opiskeluhuoltolaista yhteisöllisen opiskeluhuollon määritelmän kyselylomakkeeseen. Kysymysten muotoina olivat sekä monivalintakysymys että avoin kysymys. Kysymyksillä yritin saada selville ryhmänohjaajien toiveita ja odotuksia kuraattoripalveluilta. Ensimmäiset viisi olivat taustakysymyksiä ja koskivat vastaajia ja heidän työtään ryhmänohjaajana. Kysymykset 6 – 8 koskivat kuraattorin työtä tai yhteistyötä kuraattorin kanssa. Kysymykset perustuivat asteikkoihin. Kysymykset 9 ja 10 koskivat ammattiopiston yhteisöllistä opiskeluhuoltoa kokonaisuudessaan ja olivat avoimia kysymyksiä.

Koska opiskeluhuoltolain henki on yhteisöllisyyttä kannustava ja yhteisöllisyyteen kuuluu keskeisenä osana yhteistyö, päädyin kysymään oppilaitoksen opiskeluhuollosta. Pyrin analysoimaan tuloksia kuraattorin työn näkökulmasta. Paikallisen tutkimuksen otoksena oli 35 ryhmänohjaajaa. Määräpäivään mennessä 22 ryhmänohjaaja oli vastannut kyselyyn. Vastausprosentti oli 63 %. (Liite 2.)

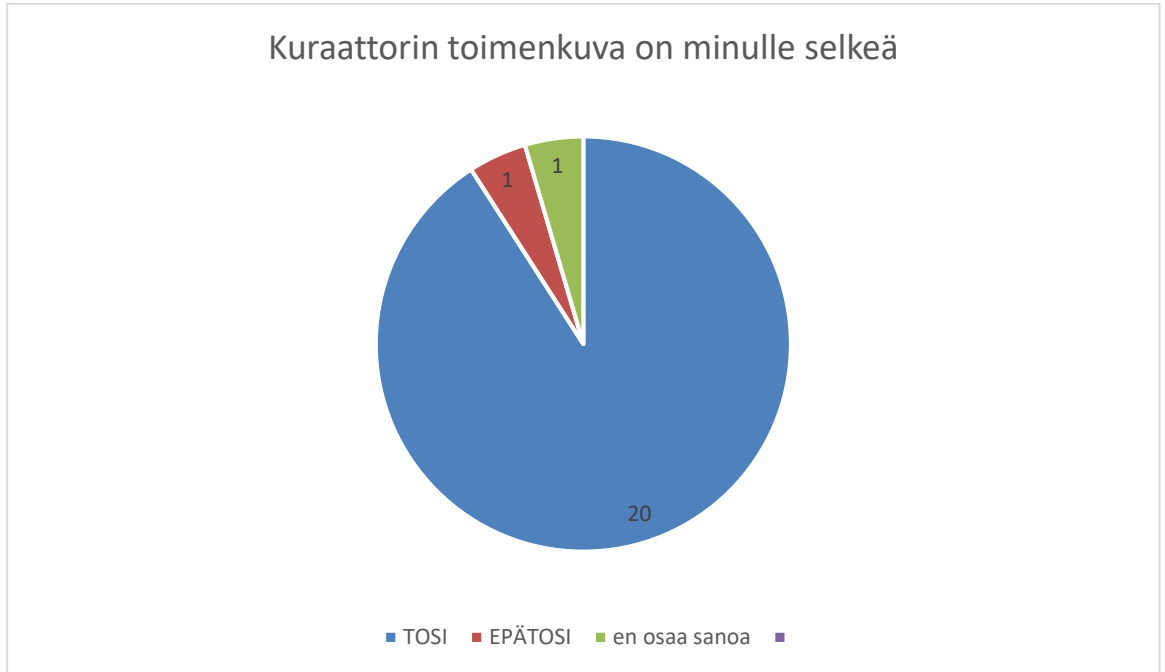
Kyselylomaketta laatiessani tein tietoisia valintoja. Raportissani tuon selkeästi esiin tutkimusympäristön, eli toimipisteet, joissa kysely toteutettiin. Tutkittavia ja heidän yksityisyyttään suojelin jo kyselylomakkeen laatimisvaiheessa. En kysynyt ryhmänohjaajien sukupuolta, ikää tai ohjattavan ryhmän alaa. Koska ryhmänohjaajia on vain 35, tahdoin taata vastaajille kokemuksen siitä, ettei heitä voi vastausten perusteella tunnistaa. Vastaajan ilmoittautuminen 40-vuotiaaksi miespuoliseksi ryhmänohjaajaksi, jonka ryhmä opiskelee autonasennusta, olisi jo tuonut kokemuksen siitä, että vastaaja on tunnistettavissa. Lisäksi toivon, että tuloksia voi tarkastella ilman mahdollista ennakkokäsityksiä alojen välisistä eroista ryhmänohjaamisessa.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimukseni tulokset perustuvat liitteessä 2 oleviin ryhmänohjaajien vastauksiin. Taustakysymyksistä kävi ilmi, vastanneista ryhmänohjaajista 13:n ohjattava ryhmä opiskeli Perämiehen toimipisteellä ja 9:n ohjattava ryhmä opiskeli Pomo-talossa. Ryhmänohjaajien ryhmistä 13 opiskeli ensimmäisellä vuosikurssilla, toisella vuosikurssilla kaksi ja kolmannella vuosikurssilla viisi. Vastanneista ryhmänohjaajista kukaan ei ollut tehtävässään ensimmäistä kertaa, 7 oli ohjannut urallaan 2 - 5 kertaa ja 14 yli kuusi kertaa. Ryhmänohjaajista kukaan ei kokenut vastuutaan liian vähäiseksi, sopivaksi vastuun kokivat 10 ryhmänohjaajaa ja liian suureksi puolet, eli 12 ryhmänohjaajaa. Lakimuutoksen jälkeen koki ryhmänohjaamisen pysyneen samanlaisena viisi ja muuttuneena 12. Viisi ryhmänohjaajaa ei osannut sanoa, onko ryhmänohjaaminen muuttunut. Mikäli ryhmänohjaaja koki lakimuutoksen tuoneen muutoksia, oli häntä pyydetty kertomaan muutoksesta lyhyesti. Ryhmänohjaajien vastaukset liittyivät joko salassapitoon tai ryhmänohjaajan tehtäviin.

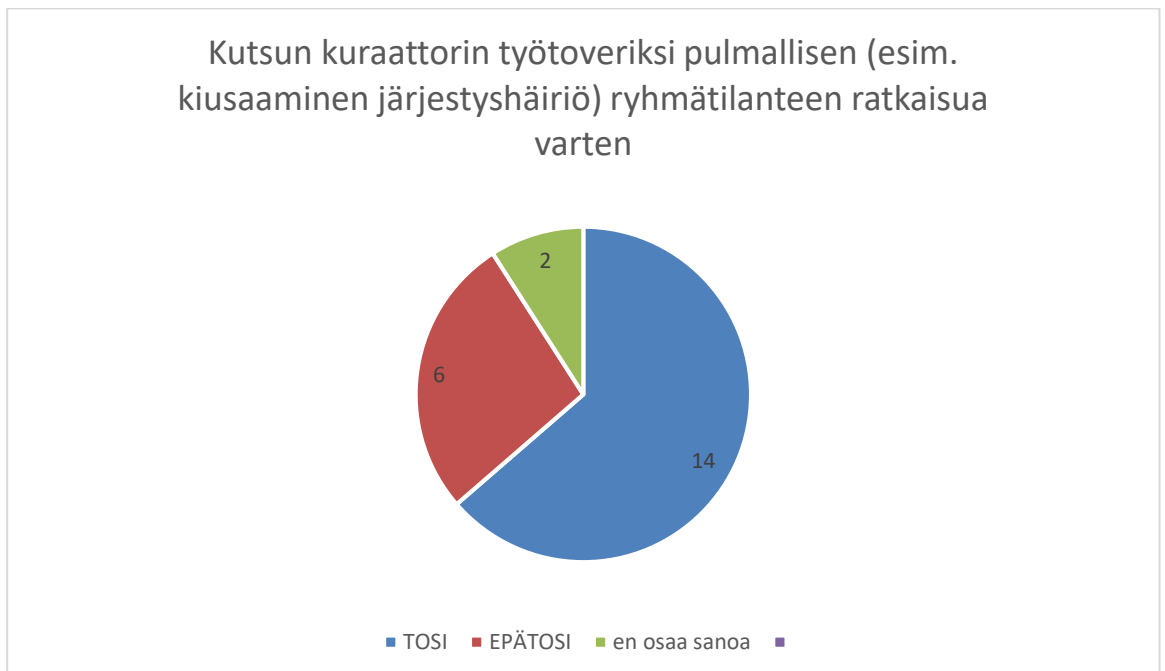
6.1 Kuraattoripalveilta koskevat väittämät

Ryhmänohjaajat vastasivat neljään väittämään tosi, epätosi tai en osaa sanoa. Kaikki vastaajat, 22 kpl, vastasivat tosi, väittämään **tiedän mistä kuraattorin tavoittaa**.

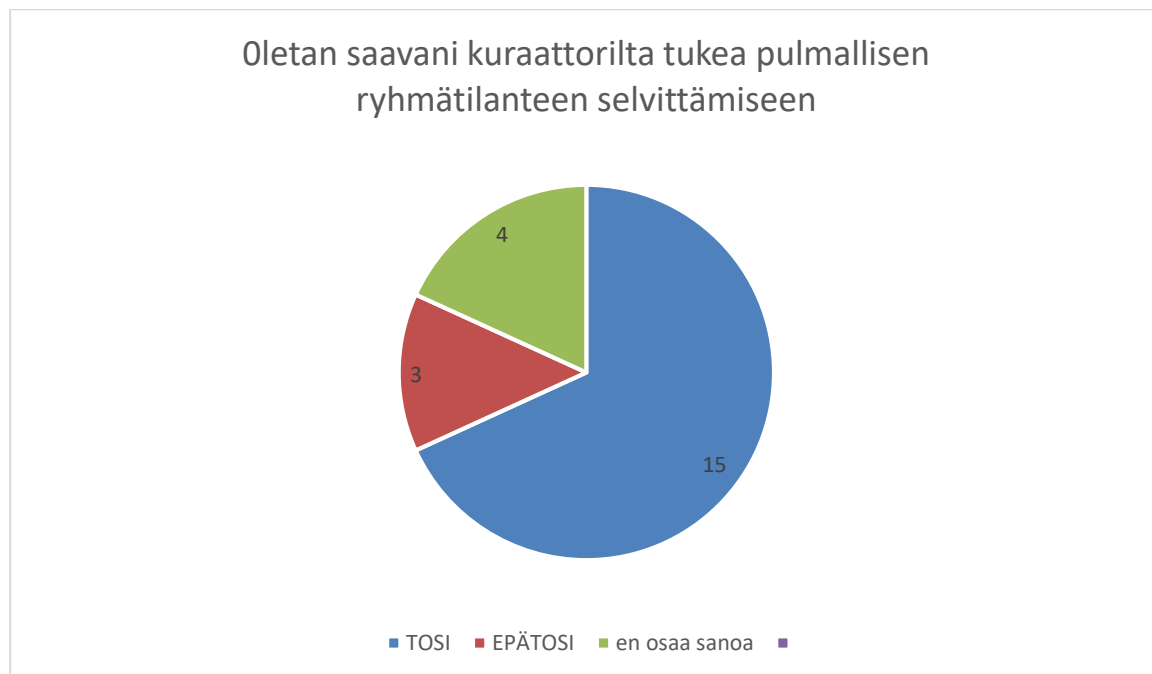
Kuva 1. Kuraattorin toimenkuva on minulle selkeä (N=22)

Suurin osa ryhmänohjaajista (20 kpl) vastasi **kuraattorin toimenkuvan olevan hänelle selkeä** (kuva 1).

Kuva 2. Kutsun kuraattorin työtoveriksi pulmallisen (esim. kiusaaminen ja järjestyshäiriö) ryhmätilanteen ratkaisua varten (N=22).

Kuvasta 2 näimme että, **kuraattorin aikoi kutsua pulmallisen ryhmätilan-teen selvittämiseen avuksi** 14 ryhmänohjaajaa. Kuusi ei aikonut kutsua ja kaksi ei osannut sanoa.

Kuva 3. Oletan saavani kuraattorilta tukea pulmallisen ryhmätilan-teen selvittämiseen (N=22).

Kuvassa 3 esitetyt vastaukset näyttivät, **että kuraattorilta tukea pulmallisen ryhmätilan-teen ratkaisuun oletti saavansa** 15 ryhmänohjaajaa. Kolme ei olettanut saavansa tukea ja 4 ei osannut sanoa.

6.2 Ryhmän yhteisöllisyyden tukeminen

Ryhmänohjaajilta kysyttiin, miten paljon kuraattorin työtapo tukisi ryhmän yhteisöllisyyttä. Vastausvaihtoehdot olivat: erittäin paljon, melko paljon, ei paljon eikä vähän, vähän ja en osaa sanoa. Vastaukset olivat arvoitettu niin, että erittäin paljon sai 1 pisteen, melko paljon 2 jne...

Tutkittavat kuraattorin työtavat olivat:

- Kuraattori seuraamassa opetusta
- Kuraattorin pitämä oppitunti
- Kuraattorin teettämä hyvinvointiin liittyvä kartoitus
- Konsultointi kuraattorin kanssa
- Kuraattorin ohjaama / organisoima teemaryhmä
- Ammattiperhekokoukset
- Kuraattorin osallistuminen vanhempainiltoihin
- Kuraattorin osallistuminen huoltajatapaamiseen

- Kuraattorin osallistuminen kokouksiin, joissa vaikutetaan oppilaitoksen turvallisuuteen, terveellisyteen ja esteettömyyteen
- Muu, mikä?

Taulukko 1. Kuraattorin työtavat yhteisöllisyyden tukemisessa

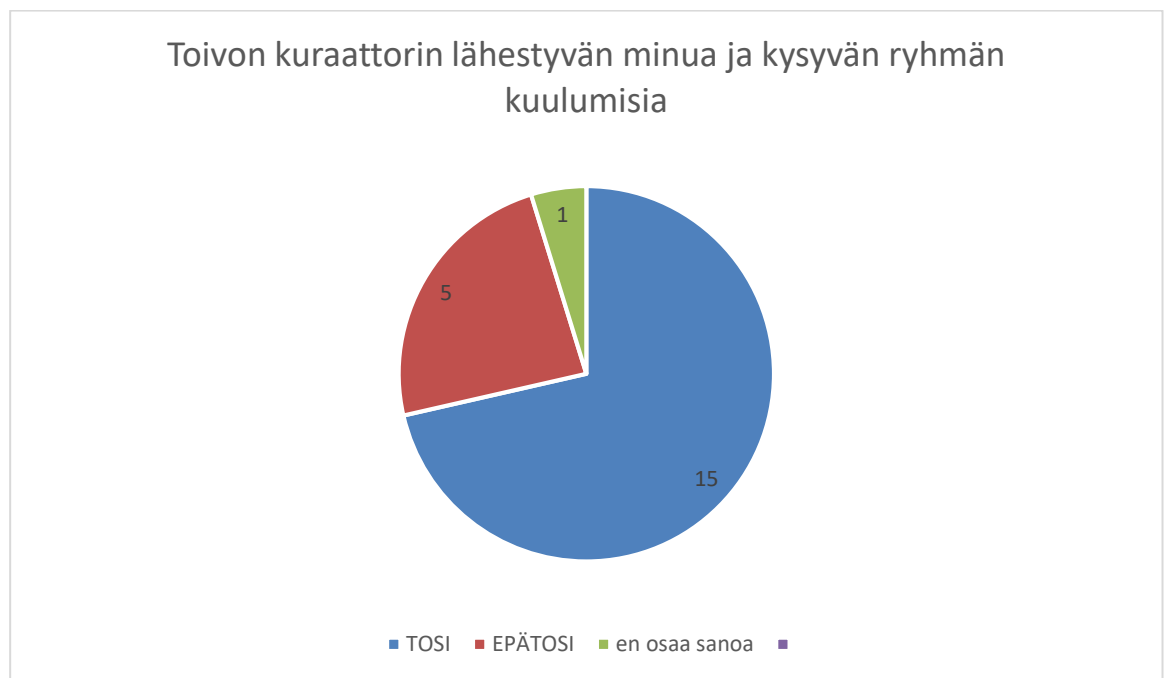
	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo kaikki	Keskiarvo ilman vaihtoehtoa 5
Kuraattori seuraamassa opetustani	2	2	5	9	4	22	3,5	3,2
Kuraattorin pitämä oppitunti	5	3	8	3	3	22	2,82	2,5
Kuraattorin teettämä hyvinvointiin liittyvä kartoitus	5	7	6	3	1	22	2,45	2,3
Konsultointi kuraattorin kanssa	10	3	4	3	2	22	2,27	2,0
Kuraattorin ohjaama / organisoima teemaryhmä	5	4	5	2	6	22	3	2,3
Ammattiperhekokoukset	4	4	5	6	2	21	2,9	2,7
Kuraattorin osallistuminen vanhempainiltoihin	7	6	4	4	1	22	2,36	2,2
Kuraattorin osallistuminen huoltajatapaamiseen	9	6	4	1	2	22	2,14	1,9
Kuraattorin osallistuminen kokouksiin, joissa vaikutetaan oppilaitoksen turvallisuuteen, terveellisyteen ja esteettömyyteen	7	5	4	4	2	22	2,5	2,3
Muu, mikä?	0	2	0	0	2	4	3,5	
Yhteensä	54	42	45	35	25	201	2,75	

Taulukossa 1 sarakkeessa *keskiarvo ilman vaihtoehtoa 5*, pienin keskiarvo kuvasi parhaiten yhteisöllisyyttä tukevaa kuraattorin toimintatapaa koska vastauksen erittäin paljon arvo oli 1, melko paljon 3 jne. Jätin keskiarvon ulkopuolelle vastausvaihtoehdon ”en osaa sanoa”. Ryhmänohjaaja ei osaa sanoa kuraattorin työtavan vaikutuksesta ryhmän yhteisöllisyyteen -vastausvaihtoehto ei kertonut työtavan vaikuttavuudesta samanarvoisia asioita kuin muut vaihtoehdot. Osaamattomuus sanoa on voinut johtua useasta syystä. Vastausvaihtoehdon mukaan ottaminen keskiarvoon olisi vääristänyt tuloksia. Siispä vastausten pienin keskiarvo kertoi kootusti ryhmänohjaajien ajatukset parhaiten ryhmän yhteisöllisyyttä tukevan kuraattorin työtavasta. Suurin keskiarvo kertoi

heikkoiten yhteisöllisyyttä tukevan kuraattorin työtavan ryhmänohjaajien näkemyksestä. Alla näytän kuraattorin yhteisölliset toimintatavat parhaasta heikoimpaan

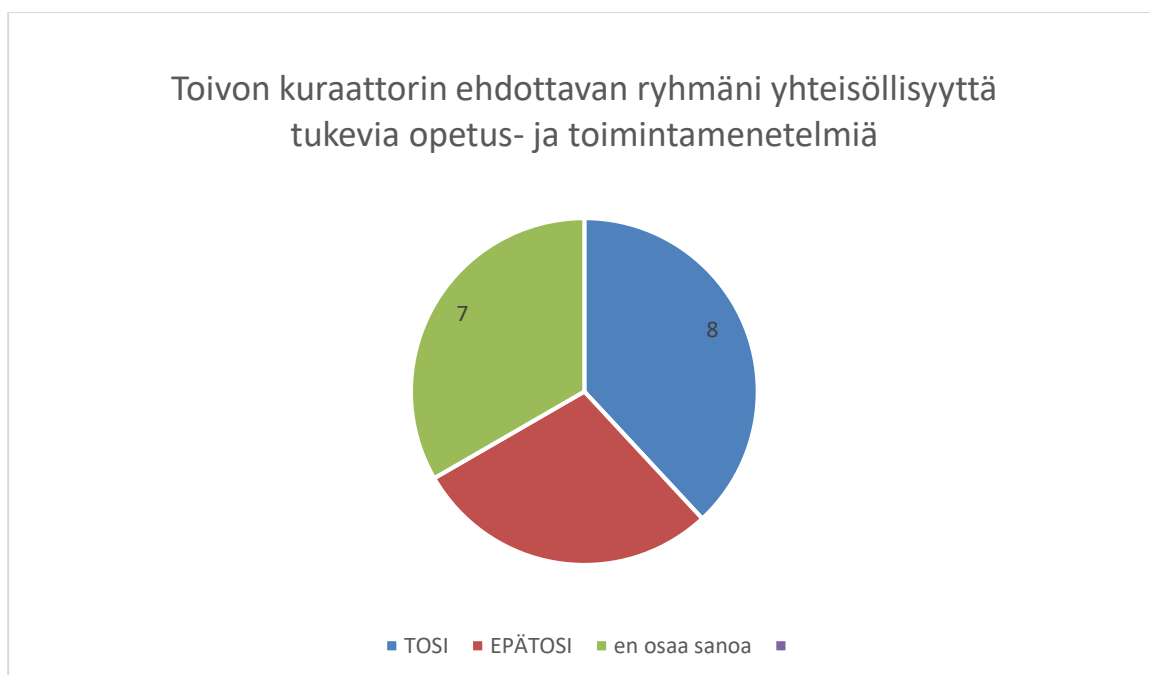
- Kuraattorin osallistuminen huoltajatapaamiseen 1,9
- Konsultointi kuraattorin kanssa 2,0
- Kuraattorin osallistuminen vanhempainiltoihin 2,2
- Kuraattorin ohjaama / organisoima teemaryhmä 2,3
- Kuraattorin osallistuminen kokouksiin, joissa vaikutetaan oppilaitoksen turvallisuuteen, terveellisyteen ja esteettömyyteen. 2,3
- Kuraattorin teettämä hyvinvointiin liittyvä kartoitus 2,3
- Kuraattorin pitämä oppitunti 2,5
- Ammattiperhekokoukset 2,7
- Kuraattori seuraamassa opetustani 3,2

Ryhmänohjaajat vastasivat *tosi*, *epätosi* tai *en osaa sanoa* väittämiin yhteistyöstä kuraattorin kanssa.

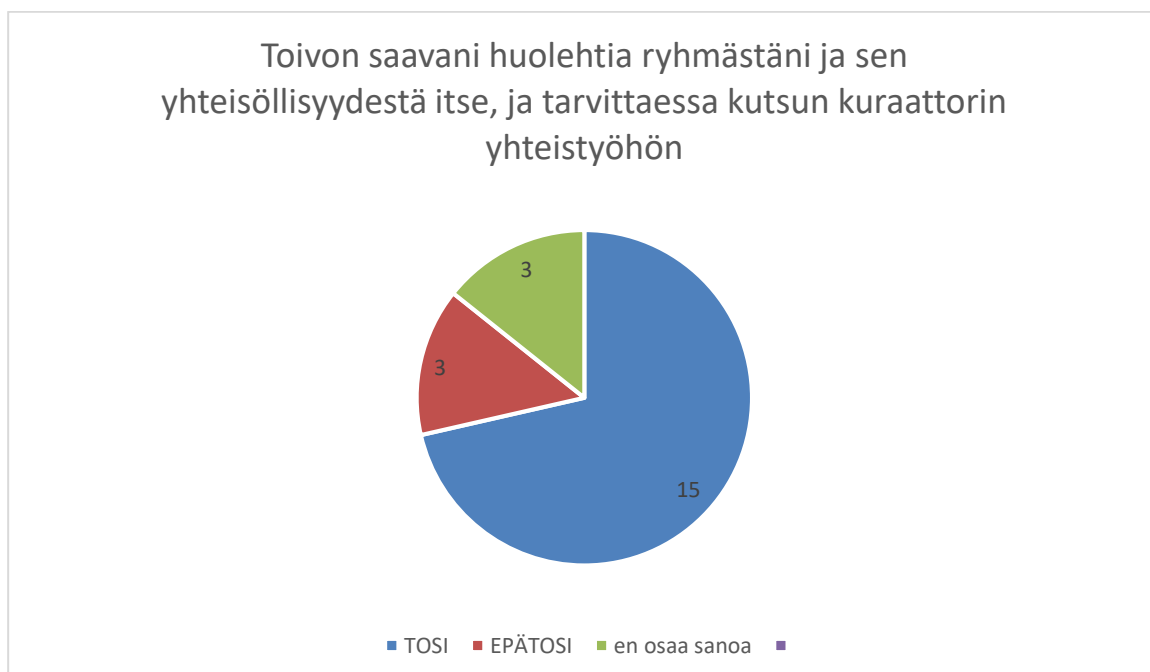
Kuva 4. Toivon kuraattorin lähestyvän minua ja kysyvän ryhmän kuulumisia (n=21).

Kuva 4 näytti, lähes $\frac{3}{4}$ eli 15 ryhmänohjaajaa **toivoi kuraattorin lähestyvän ja kysyvän ryhmän kuulumisia**. Viisi ei toivonut ja yksi ei osannut sanoa toiveestaan.

Kuva 5. Toivon kuraattorin ehdottavan ryhmäni yhteisöllisyyttä tukevia opetus- ja toimintamenetelmiä (n=21).

Kahdeksan ryhmänohjaajaa **toivoi kuraattorin ehdottavan ryhmän yhteisöllisyyttä tukevia opetus- ja toimintamenetelmiä**. Kuusi ei toivonut ja seitsemän ei osannut sanoa (Kuva 5.)

Kuva 6. Toivon saavani huolehtia ryhmästäni ja sen yhteisöllisyydestä itse, ja tarvittaessa kutsun kuraattorin yhteistyöhön (n=21).

Ryhmänohjaajista 15 **toivoi saavansa huolehtia ryhmän yhteisöllisyydestä itse, ja aikoi kutsua kuraattorin tarvittaessa yhteistyöhön**. Kolme ei toivonut ja 3 ei osannut sanoa.

Avoimeen kysymykseen: **Kehitysehdotukseni ryhmäni yhteisöllisyyden tukemiseen** (mikä olemassa oleva toimintatapa on turha, millaisia toimintatapoja on liian vähän tai mikä toimintatapa puuttuu kokonaan) tuli 12 vastausta. Luokittelin vastukset sen perusteella, liittyivätkö ne ensisijaisesti opiskelijoihin, käytännön toimiin vai tyytymättömyyksiin.

Avoimeen kysymykseen: **Kehitysehdotukseni Perämiehentien tai Pomo-talon yhteisöllisyyden tukemiseen** (mistä toiminnoista voisi luopua, minkä toiminnan tukeminen lisäisi yhteisöllisyyttä tai mikä uusi toiminta tukisi yhteisöllisyyttä) saadut vastaukset luokittelin sen perusteella, onko kyseessä ehdotus vai tyytymättömyyden ilmaisu.

Avoimia vastaksia avaan seuraavassa Yhteenveto tuloksista -luvussa. Tarkastelen vastauksia kuraattorin työn näkökulmasta: missä ja miten kuraattori voisi olla ryhmänohjaajien näkemyksen mukaan opiskelijoiden yhteisöllisyyttä tukemassa.

6.3 Yhteenveto tuloksista

Tuloksia tarkastellessa pyrin pohtimaan kuraattorin työmenetelmiä ja mahdollisuuksia ammattiopiston ryhmien tai toimipisteiden yhteisöllisyyden tukemisessa. Veneilytermein ryhmänohjaaja on ikään kuin ryhmänsä kapteeni ja kuraattorin rooli yhteisöllisyyden tukemisessa näyttäytyisi gastina. Kippari on vastuussa ja tekee tärkeät päätökset muttei hän voi selvitä ilman gastia. Gastin tulee parhaansa mukaan kuunnella kipparia ja auttaa alus satamaan. Eri kippareiden toimintatavat ja toiveet gastille eroavat toisistaan. Eroista huolimatta laadin ryhmänohjaajien enemmistön toiveisiin perustuvan ihannekuraattorin. Ihannekuraattorin mallinnus on luvun lopussa.

Kaikki ryhmänohjaajat tietävät, mistä kuraattorin tavoittaa, ja lähes kaikille on kuraattorin toimenkuva selvä. Vastausten pohjalta voin todeta, että peruspohja yhteistyölle on vahva. Yli puolet ryhmänohjaajista kutsuisi kuraattorin työtoveriksi pulmallisen ryhmätilanteen ratkaisua varten ja olettaisi saavan kuraattorilta apua tilanteen ratkaisemiseksi. Lähes kolmannes vastaajista ei kutsuisi kuraattoria pulmallisen ryhmätilanteen ratkaisuun, ja kuudennes ryhmänohjaajista ei osaa sanoa, että saisiko kuraattorilta tukea pulmallisen ryhmätilanteen ratkaisuun.

Kuraattorin työtavoista ryhmän yhteisöllisyyttä tukisivat vastaajien mukaan eniten kuraattorin osallistuminen huoltajatapaamiseen. Toiseksi eniten ryhmän yhteisöllisyyttä tukisi konsultointi kuraattorin kanssa ja kolmannen sijan sai kuraattorin osallistuminen vanhempainiltaan. Heikoiten ryhmän yhteisöllisyyttä tukisi kuraattori seuraamassa oppituntia, osallistumassa ammattiperhekokoukseen ja pitämässä oppituntia.

Yhteistyöodotuksista kysyttäessä yli puolet ryhmänohjaajista toivoo kuraattorin lähestyvän ja kysyvän ryhmän kuulumisia. Neljäsosa vastaajista ei toivo kuraattorin lähestymistä ja kysymistä ryhmän kuulumisista. Kysyttäessä kuraattorin ehdottamia ryhmän yhteisöllisyyttä tukevia opetus- ja toimintamenetelmiä jakautuvat vastaukset melko tasaisesti kolmeen osaan: lievä enemmistö toivoo ehdotuksia, vajaa kolmannes ei osaa sanoa ja vajaa kolmannes ei toivo kuraattorin ehdottavan ryhmän yhteisöllisyyttä tukevia opetus- ja toimintamenetelmiä. Ryhmänohjaajien vastauksista voisi päätellä, että enemmistön mukaan kuraattorilta toivotaan mielenkiintoa ryhmää kohtaan. Kuraattorin on hyvä olla olemassa, mikäli apua tarvitaan. Kuraattorin ei ole sopivaa itsenäisesti ehdottaa ryhmälle toimintamenetelmiä.

Ryhmän yhteisöllisyyttä tukevissa kehitysehdotuksissa haasteelliseksi ryhmänohjaajat kokivat jotkin oppilaat tai opiskeluryhmät. Määritelmät: *"hankala"* tai *"käytös rikkoo ryhmän yhteishenkeä"*, liitettiin kokemukseen ryhmän yhteisöllisyyden tukemisen vaikeudesta. *"Toiset ryhmät eivät vaan ryhmäydy, vaikka tekisi mitä"*, kommentoi eräs ryhmänohjaaja. Vastanneet ryhmänohjaajat ovat kokeneita ryhmänohjaajia, jopa puolet heistä toimivat yli kuudetta kertaa ryhmänohjaajana. Vahvan arkikokemuksen voi nähdä luovuttamisena, turhautumisena tai realistisena. Voisiko kuraattorin erityisasiantuntijuus tulla ryhmänohjaajien avuksi juuri hankalien ja ryhmähenkeä rikkovien opiskelijoiden tai opiskelijaryhmien parissa?

Käytännön ehdotuksiksi ryhmän yhteisöllisyyden tukemiseen ryhmänohjaajat ehdottivat retkiä, tilojen viihtyvyyden lisäämistä ja yhteistyöhön liittyviä asioita. Tuon esiin tutkimuskysymyksen kannalta keskeisiä ehdotuksia. Kuraattorin tai terveydenhoitajan ehdotetaan haastattelevan opiskelijoita heti kohti ammatti-jaksolla. Näin ammatillisen valmiuden kartoitus voitaisiin tehdä yhdessä. Moniammatillisuus mainitaan tärkeäksi yhteisöllisyyttä tukevaksi toimintatavaksi,

ja kuraattorin tunnit ehdotetaan pidettäväksi yhdessä kuraattorin kanssa. Yhteistyö ryhmänohjaajan ja kuraattorin kanssa näyttäisi tukevan ryhmänohjaajien näkemyksen mukaan ryhmän yhteisöllisyyttä.

Tyytymättömiä ryhmänohjaajat olivat oman ryhmän yhteisöllisyyden tukemisessa kapeaan tulkintaan ryhmäytymisestä, joka sisältää vain leikkejä ja tempauksia, sekä ryhmäytymisen sijoittumisen vain opintojen alkuun. Krooninen ajan puute aiheuttaa ongelmia. Miten tiedon jakaminen voi olla mahdollista alituisessa kiireessä? Eräs vastaaja toteaa kuraattorin olevan toimistohenkilö eikä häntä näy opiskelijoiden arjessa. Ryhmänohjaajien vastausten perusteella ryhmän yhteisöllisyyttä tukisi, jos kuraattori voisi jalkautua opiskelijoiden pariin, käyttäisi ammattitaitoaan ryhmäytymiskäsityksen syventämiseen ja voisi olla rohkaisemassa ryhmänohjaajia huolehtimaan ryhmän yhteisöllisyydestä myös opintojen alun jälkeen. Kiireeseen yksittäinen kuraattori ei voi paljon vaikuttaa. Mahdollisesti olemalla osa toimintakulttuuria, jossa meneillään olevaan asiaan keskitytään, voisi kiirettä sietää paremmin.

Myös koko toimipisteen yhteisöllisyyttä voisi ryhmänohjaajien näkemyksen mukaan kehittää tempauksilla ja retkillä. Ryhmänohjaajien näkemyksen mukaan ammattiperheajatus ei tue toimipisteen yhteisöllisyyttä. Opiskelijat hyötyisivät ”oman talon” ilmapiirin kohottamisesta. Alojen väliset laajat yhteistyöprojektit kehittäisivät myös ryhmän toimipisteen yhteisöllisyyttä. Toisen ja kolmannen vuoden opiskelijat voisivat toimia uusille opiskelijoille tutustuttajina ja turvallisuutta luovina henkilöinä. Ryhmänohjaajien näkemyksen mukaan yhteisöllisyyttä haittaa epäselvyydet ammattilaisten roolijaossa opiskelijoiden asioita käsiteltäessä. Opiskelija ongelmineen palaa usein ryhmänohjaajan kontolle, vaikka asia olisi viety eteenpäin asiantuntijaryhmälle. Kuraattorien työnantaja on kunta, ja he toimivat toimipisteillä. Ryhmänohjaajien toiveissa toimipisteen omien yhteisöllisyyttä tukevien toimintamallien liikkeellepanijana voisi olla kuraattori, henkilö, joka toimensa puolesta on nimetty tietyn kunnan tai kaupungin alueella toimijaksi.

Avoimissa kysymyksissä 5. kysymyksen (lakimuutoksen jälkeen ryhmän ohjaaminen on...) sanallisessa osuudessa nousi tärkeitä teemoja, jotka eivät pelkästään liity kuraattorin työhön vaan koskevat koko henkilökuntaa. Ryhmänohjaajat kokevat uudet salassapitosäädökset yhteistyötä hankaloittavina ja ko-

kevat jäävänsä ryhmän ongelmien kanssa yksin. Pahimmillaan opiskelijan ongelma palaa ryhmänohjaajalle kierrettyään asiantuntijaryhmässä, tai ryhmänohjaaja ei tiedä opiskelijan sairaudesta ja vaaratilanteita syntyy. Opiskelijaa tukevat käytännön toimet hioutunevat opiskeluhuoltotyössä. Sami Mahkonen muistuttaa, että mikäli huoltaja antaa oikeuden keskustella opiskelijan salaisuudesta, niin suurin osa lakisääteisistä epävarmuustekijöistä poistuu (Mahkonen 2014, 106). Oletettavasti täysi-ikäisen opiskelijan antama suostumus korvaa huoltajien suostumuksen.

Ryhmänohjaajien vastausten perusteella olen muodostanut ihannekuraattorin mallin, jota esittelen seuraavaksi:

Ihannekuraattori:

Kuva 7. Ihannekuraattori

Ihannekuraattori on tavoitettavissa ja ryhmänohjaajat tietävät, missä hän on. Kaikki vastaajat tiesivät, mistä kuraattorin voi tavoittaa. Kyselyssä ei suoraan

kysytty, miten hyvin kuraattorin tavoittaa. Vastauksista käy ilmi, että ryhmänohjaajille on merkityksellistä saada tarvittaessa yhteys kuraattoriin. Ryhmänohjaajat toivovat kuraattorin osoittavan mielenkiintoa kysymällä ryhmän kuulumisia. Kuraattorin toivotaan antavan ryhmänohjaajalle rauhan huolehtia ryhmänsä yhteisöllisyydestä. Ryhmänohjaajat myös toivovat, että tarvittaessa kuraattori tulee apuun ryhmän yhteisöllisyyden tukemiseen. Kuraattorin apu on tervetullutta, mikäli kutsu yhteistyöhön on tullut ryhmänohjaajalta. Ryhmänohjaajat aikovat kutsua kuraattorin apuun vaikean ryhmätilanteen ratkaisuun ja olettavat yhteistyön kuraattorin kanssa tukevan ryhmän yhteisöllisyyttä.

Tehokkaimmat kuraattorin työtavat tukea ryhmän yhteisöllisyyttä ryhmänohjaajien mielestä olivat osallistuminen huoltajatapaamiseen, osallistuminen vanhempainiltaan ja konsultointi ryhmänohjaajan kanssa. Huoltajatapaamisessa kuraattori on sosiaalialan ja osaamisensa ytimessä. Tutkimuksessa ei kysytty, miksi huoltajatapaamiseen osallistuminen tukee yhteisöllisyyttä. Huoltajatapaamisessa keskitytään yleensä ongelman ratkaisuun. Arvelen syyn liittyvän ammattitaitoon ja osaamiseen. Pedagogin ydinosaaminen on opettaminen ja kuraattori on kohtaamisen ja dialogin osaaja. Ryhmänohjaajien ajatus siitä, että kuraattorin osallistuminen vanhempainiltaan tukee ryhmän yhteisöllisyyttä, kertoo kuraattorin läsnäolon tärkeydestä huoltajien kanssa. Konsultointi kuraattorin kanssa tukee ryhmänohjaajien näkemyksen mukaan ryhmän yhteisöllisyyttä. Tästä voisi päätellä, että ryhmänohjaajat arvostavat kuraattorin ammattitaitoa ja sosiaalialan näkemyksiä ryhmän yhteisöllisyyden tukemisessa. Jotta konsultaatio voi toimia, pitää ihannekuraattorin olla tavoitettavissa tarvittaessa.

Ihannekuraattori tukee heikosti ryhmän yhteisöllisyyttä seuraamalla opetusta, pitämällä oppituntia ja osallistumalla ammattiperhekokouksiin. Opetusta seuratessa kuraattori yleensä tarkkailee ryhmän tai yksilön toimintaa eikä opetusmenetelmiä. Ryhmänohjaajat eivät näe kuraattorin oppitunnin seuraamisella ryhmän yhteisöllisyyttä edistäviä vaikutuksia. Tutkimuksessa ei kysytty, miksi oppitunnin seuraaminen ei tue ryhmän yhteisöllisyyttä. Jään miettimään, että tuleeko oppitunnin seuraamisesta ryhmänohjaajalle sellainen tunne, että häntä ja ammattitaitoa arvostellaan. Jos näin on, niin kuraattorin ja ryhmänohjaajan tulisi luonnollisesti puhua oppitunnin seuraamisen tavoitteista ja mielenkiinnon kohteista. Kuraattorin pitämien oppitunteja eivät ryhmänohjaajat pidä

kovin hyvinä ryhmän yhteisöllisyyden tukijoina. Eräässä avoimessa vastauksessa ryhmänohjaaja ehdottaa, että ryhmänohjaaja olisi mukana kuraattorin oppitunnilla. Voisi olla niin, että yhteistyönä kuraattorin ja ryhmänohjaajan suunnittelema ja toteuttama oppitunti tukisi ryhmän yhteisöllisyyttä paremmin kuin vain kuraattorin pitämä oppitunti. Osallistuminen ammattiperhekokouksiin ei myöskään tue ryhmän yhteisöllisyyttä. Avoimissa vastauksissa tuli esiin ammattiperhe ajatuksen haittaaminen toimipisteen yhteisöllisyyden kehittämässä ja ongelma-asioiden palaaminen aina uudelleen ryhmänohjaajan vastuulle. Yhdistettynä tämä tieto herättää miettimään, miten ryhmänohjaajan ja kuraattorin yhteistyö toimii ruohonjuuritasolla mutta kuraattorin organisaation kautta vaikuttaminen ryhmän yhteisöllisyyteen ei saa ryhmänohjaajien luottamusta.

6.4 Tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys

Pureutumalla tiedon laatuun ja tutkijan taitoon selittää tutkimustulosten yleistettävyyttä ja yleistettävyyden rajat voidaan liittyä hyvään tieteelliseen käytäntöön ja soveltaa tutkimuseettisiä periaatteita. Tarkastelun perustermejä ovat validiteetti ja reliabiliteetti. Reliabiliteetilla viitataan mittauksen tarkkuuteen ja validiteetin tarkastelu kuvaa tutkimuksen onnistumista tutkittavan ilmiön kuvaamisessa. (Ronkainen ym. 2011, 129 – 132.)

Tutkimuksen tarkoituksena on tehdä näkyväksi ryhmänohjaajien toiveet ja odotukset kuraattoripalveluilta yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä. Uskallan kirjoittaa, että tutkimus vastaa kysymykseensä melko hyvin: tutkimus tekee näkyväksi ne ryhmänohjaajien toiveet, jotka olen valinnut kysyttäväksi. Tutkimuksen luotettavuutta tuki ryhmänohjaajilta saamani palaute kyselylomakkeesta ennen kyselyä. Validiteettia heikentää se, että ryhmänohjaajat saattavat toivoa kuraattoripalveluilta asioita, joita lomakkeessa ei kysytty. Huolehdin kyselylomakkeessa yhteisestä ymmärryksestä termeissä opiskeluhoito ja yhteisöllisyys. En huomannut huolehtia sanoista odotus ja toive. Tarkoitus oli tutkia tulevaa eikä haaveita. Termien täsmentäminen olisi lisännyt tutkimuksen validiteettia.

Väittämät tosi, epätosi ja en osaa sanoa sekä asteikkokysymykset takasivat sen, että jokainen ryhmänohjaaja vastasi samoihin kysymyksiin. Vastaukset kertoivat melko luotettavasti, mistä väittämistä ryhmänohjaajat olivat samaa

mieltä ja mitkä kuraattorin toimintatavat tukevat ryhmän yhteisöllisyyttä. Olen myös pyrkinyt johdonmukaisuuteen tulosten käsittelyssä. Kyselylomakkeen heikkoutena yleensä on saada kapeaa tietoa. Se on myös tutkimukseni eräs heikko kohta. Saamani tieto on vain suuntaa-antavaa, ja jokaisen vastausvaihtoehdon takana on mittavasti vaihtelevia tietopolkuja. Esimerkiksi kuraattorin pitämien teemaryhmien aihe ja oikea-aikaisuus vaikuttavat huomattavasti siihen, tukeeko teemaryhmä ryhmän yhteisöllisyyttä. Tutkimuksen reliabiliteettiin vaikuttaa kyselyn ajankohta. Kysymyslomakkeet lähetettiin pian aloittavien opiskelijoiden ryhmäytyspäivien jälkeen. Erityisesti sanallisissa vastauksissa ryhmäyttäminen nousi vahvasti esiin. Oletettavasti myöhemmin toteutettu kysely ei olisi tuottanut niin montaa ”ryhmäytymnen” –sanaa.

7 POHDINTA

Tutkimusta suunnitellessani ja koko prosessin ajan olen kuljettanut mielessäni nuorten syrjäytymistä ja sen estämistä. Olisi toivottavaa, että oppilaitosyhteisössä olisi mahdollisimman vähän rakenteita, jotka tukevat syrjäytymisprosesseja. Mieleeni jäivät ryhmänohjaajien mainitsemat ”huonot ryhmäytyjät” ja salassapidon ongelmat. Oppilaitosyhteisöä tulisi määrätietoisesti kehittää niin, että heikko ryhmäytyjäkin voisi pysyä koulussa, nuorta ongelmien ei palautettaisi asiantuntijaryhmältä ryhmänohjaajalle ja organisaatiossa olisi hyvä tehdä työtä ja opiskella. Ammatillisen koulutuksen reformi säästöineen vaikuttaa opiskeluhuoltolain hengen mukaiseen yhteisölliseen opiskelijahuoltotyöhön. Määrätietoinen kehittäminen on varmaankin vaikeaa avainasemassa olevilla ryhmänohjaajilla. Jos ryhmänohjaaja pelkää työpaikkansa menettämistä, opetustuntien vähenemistä tai jopa toimipisteen lakkauttamista, eivät hänen voimavaransa välttämättä ole täydellä teholla ryhmän käytössä.

Perehdyttyäni kuraattorin tehtäviin ja toimenkuvaan sekä ryhmänohjaajan toimenkuvaan arvostukseni kumpaakin ammattia kohtaan nousi. Ryhmänohjaaja on oman alansa asiantuntija ja opettaa sitä. Tämän ohella hänen pitää huolehtia ryhmästään. Tehtävä on haastava. Kuraattorin puolestaan pitäisi pysyä kartalla naapuriryöntäjien organisaatiosta ja palvella satoja nuoria. Kumpikin ammattiryhmä joutunee arjessa tekemään päivittäin usean eettisen ratkaisun: mihin tartun, mille asialle ei jää aikaa. Tutkimukseni antaa suuntaa, siitä mitä ryhmänohjaajat toivovat kuraattorilta yhteisöllisessä opiskeluhuollossa. Oppi-

laitoksen kiireessä ja muuttuvissa tilanteissa hyvät vuorovaikutustaidot ammattilaisten kesken takaavat kuraattoripalveluiden ja ryhmänohjaamisen kohtaamisen. On aina kysyttävä uudestaan ja uudestaan.

Mielenkiintoisia jatkotutkimuskohteita tulee mieleeni useampia. Voisi olla kiinnostavaa tarkastella kuraattorien toiveita oppilaitokselta tai ryhmänohjaajilta. Perehtyminen vuotuisen yhteisöllisen opiskeluhoollon kokouspakettiin joko pöytäkirjoja analysoimalla tai kokouksiin osallistumalla voisi näyttää yhteisöllisestä opiskeluhoollosta erilaisen kuvan. Mielenkiintoista syrjäytymisen eston kannalta olisi haastatella ammattikoulusta pudonneita nuoria miksi lopettivat, mitä toimia opiskeluhoolto teki ja mitä toimia vielä olisi nuoren näkemysten mukaan ollut tehtävissä?

LÄHTEET

Amiston Opiskeluhuollon suunnitelma. Porvoon ammattiopiston intranet [viitattu 10.8.2016].

Amiston toimipisteet. 2016. Saatavissa: <http://www.amisto.fi/Tietoaamis-tosta/Toimipisteiden-esittely/> [viitattu 16.09.2016].

Ammatillisen koulutuksen säästöjä vastustetaan mielenilmauksissa. 2016. Savon Sanomat. Artikkel. Päivitetty 22.8.2016 klo 08.39. Saatavissa: <http://www.savonsanomat.fi/kotimaa/Ammatillisen-koulutuksen-s%C3%A4st%C3%A4st%C3%B6j%C3%A4-vastustetaan-mielenilmauksissa/822282> [viitattu 5.10.2016].

Hietanen-Peltola, M., Pelkonen, M. & Kunttu, K. 2015. Psykososiaalinen hyvinvointi. Teoksessa Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos, Hietanen-Peltola, M. & Korpilahahti, U., 33 – 34 Jyväskylä: Juvenes-Print – Suomen yliopistopaino.

Hietanen-Peltola, M., Pelkonen, M. & Laitinen, K. 2015. Yhteisön hyvinvointi. Teoksessa Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos, Hietanen-Peltola, M. & Korpilahahti, U., 32 -33 Jyväskylä: Juvenes-Print – Suomen yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Itävuori, M. 2016. Yhtiöittämishanke Loviisan Amiston loppu? Loviisan Sanomat. Päivitetty 4.10.2016. Saatavissa: <http://www.loviisansanomat.net/lue.php?id=8710> [viitattu 5.10.2016].

Kanaoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. 2011. Sosiaalityön käsikirja. 3. painos. Tallinna: Raamatudrukikoda.

Katisko, M., Kolkka, M. & Vuokila-Oikkanen, P. 2014, 13. Moniammatillinen ja monialainen osaaminen sosiaali-, terveys-, kuntoutus-, ja liikunta-alojen koulutuksessa. Opetushallituksen julkaisu. Tampere: Juvenes Print- Suomen yliopistopaino Oy.

Kostamo-Pääkkö, K., Väyrynen, S. & Ojaniemi, P. 2015. Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. Teoksessa: Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. EU.

Kärki, S. 2005. Kuraattorin työ ammatillisessa oppilaitoksessa. Lisensiaattityö. Kuopion yliopisto.

Kurki, L., Nivala, E. & Sipilä-Lähdekorpi. 2006. Sosiaalipedagoginen sosiaalityö kolussa. Helsinki: Finnlectura.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998/630.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Liiten, M. 2016 Suomesta syntyy synkkä kuva maavertailussa. Helsingin Sanomat N:o 251/2016, A10.

Mahkonen, S. 2014 Uusi oppilashuoltolaki työvälteenä. Porvoo: Bookwell oy.

Okkonen, H. 2014. Opiskelijahuoltotyö ammatillisessa koulutuksessa. Opin-
näytetyö. Laurea. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/83898/Okkonen_Heli.pdf?sequence=1[viitattu 8.9..2016].

Opetushallitus. 2016a. Ammatillinen peruskoulutus. Saatavissa:
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/ammattilliset_perustut-perust [viitattu 14.9.2016].

Opetushallitus. 2016b. Ammatillisen koulutuksen reformi. Saatavissa:
http://www.oph.fi/kehittamishankkeet/ammattillisen_koulutuksen_reformi [viitattu 5.10.2016].

Opetushallitus. 2016c. Ammattikorkeakoulut ja yliopistot. Saatavissa: Internet-
sivut. Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikorkeakou-lut_ja_yliopistot [viitattu 14.9.2016].

Opetushallitus. 2016d. Kasvatus, koulutus ja tutkinnot. Saatavissa:
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot [viitattu 14.9.2016].

Opetushallitus. 2016e. Perusopetus. Saatavissa: http://www.oph.fi/koulu-tus_ja_tutkinnot/perusopetus [viitattu 14.9.2016].

Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 30.12.2013/1287.

Parjanne, M.-L. 2015. Syrjäytymistä vähentävän toimenpideohjelman loppura-
portti. Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavissa: [http://stm.fi/docu-ments/1271139/1448516/Syrj%C3%A4ytymisen+v%C3%A4hhen%C3%A4minen+loppuarvio](http://stm.fi/documents/1271139/1448516/Syrj%C3%A4ytymisen+v%C3%A4hhen%C3%A4minen+loppuarvio) [viitattu 8.8.2016].

Peltola, R.2008. Opiskelijahuolto ja sosiaalityö toisen asteen ammatillisessa
koulutuksessa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Reinboth, R. 2008. Ammattitaitoa Porvoon mitalla. 1. painos. Porvoo: WS
Bookwell oy.

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2011.
Tutkimuksen voimasanat. 1.painos. WSOYproOy.

Rouhiainen-Valo, T., Rantanen, T., Hovi-Pulsa, R. & Tietäväinen, S. 2010.
Kompetenssit ”sosiaalisen” puolustamisessa. Teoksessa: Viinämäki (toim.)
Sosionomin ammatti ja työ 2010 – 2025. Raportti. Kemi-Tornion ammattikor-
keakoulun julkaisu. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54727/viinamaki> [viitattu 12.9.2016], s 16-23.

Ryhmänohjaajan tehtävät. Porvoon Ammattiopiston intranet. [viitattu
16.8.2015].

Ryhmänohjaajan työkalupakki, Ohjauksen avuksi ja tueksi. Lapin ammat-
tiopisto & Lapin matkailuopisto & Lapin urheiluopisto. Saatavissa:
<http://www.redu.fi/Suomeksi/LAPSY-hanke/Materiaalit> [viitattu 13.9-2016].

THL. Kouluterveyskysely. Saatavissa: http://www.thl.fi/attachments/kouluter-veyskysely/Tulokset/Tulokset_alueittain/Esuomi/Umaa/ktky-sely_pkseutu_aol.pdf [viitattu 8.9.2016].

Tilastokeskus. 2015. Ammatillisessa koulutuksessa 120 700 uutta opiskelijaa vuonna 2014. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/aop/2014/aop_2014_2015-09-23_tie_001_fi.html [viitattu 8.9.2014].

Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi 2015 – 2019. Hallituksen julkaisusarja 2/2016. Saatavissa: <http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/321857/Toimintasuunnitelma+strategstra+hallitusohjelman> [viitattu 5.10.2016].

Tredu. 2015. Tampereen seudun ammattiopisto. Ammatillisen koulutuksen tutkinnonuudistus astui voimaan 1.8.2015. Päivitetty 4.8.2015 Saatavissa: <http://www.tredu.fi/tredu/tiedotteet/ammattillisenkoulutuksentutkinnonuudistus-ammattillise1.8.2015.html> [viitattu 14.9.2016].

Turkka, I. 2015. Koulukuraattorin yhteisöllinen työ uuden oppilashuoltolain jälkeen. Opinnäytetyö. Laurea. Saatavissa: tps://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/97899/Turkka_Ilona.pdf?sequence=1 [viitattu 8.9.2016].

Valkjärvi, J. 2015. Opiskeluhoitolaian tuomat muutokset opiskeluhoitoon Kouvolan seudun ammattiopistossa. Opinnäytetyö. Ylempi AMK. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/90908/Valkjarvi_Jaana.pdf?sequence=1 [viitattu 8.9.2016].

Wallin, A. 2011. Sosiaalityö koulussa. Tallinna: Raamatutrukikod.

Kysely ryhmänohjaajille.

Hei Perämiehentien tai Pomo-talon toimipisteen ryhmänohjaaja!

Opiskelen sosionomiksi ja toteutan opinnäytetyön osana kyselyn sinulle ja muille ryhmänohjaajille. Kysymykset koskevat yhteisöllistä opiskeluhuoltoa. Tarkastelun kohteena ovat ajatuksesi ja toiveesi kuraattoripalveluiden käytänteistä ja yhteistyöstänne.

Uusi oppilas- ja opiskelija huoltolaki astui voimaan 1.8.2014. Lain painopisteet ovat varhaisessa puuttumisessa, ennaltaehkäisyssä ja yhteisöllisessä opiskeluhuollossa.

Lain neljännessä pykälässä kerrotaan näin:

”Yhteisöllisellä opiskeluhuollolla tarkoitetaan tässä laissa toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavat kaikki opiskeluhuollon toimijat. Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.” (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013).

Opiskeluhuoltoon kuuluvat opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Koulukuraattori on koulusosiaalityöntekijä, joka toteuttaa yhdessä muun opiskeluhuoltohenkilökunnan ja koulun henkilökunnan kanssa yksilöllistä- ja yhteisöllistä opiskeluhuoltoa. Tutkimuksen mielenkiinto kohdistuu kuraattoripalveluihin, ei henkilöihin.

Toivon, että uhraat syysaikaasi kyselyyn vastaamiseen.

Terveisin,

Maria Rauha, sosionomiopiskelija

Aluksi

1. Ryhmä, jota ohjaan on
 - Perämiehentien toimipisteellä
 - Pomo-talossa
2. Ohjattava ryhmäni on
 - ensimmäisellä vuosikurssilla
 - toisella vuosikurssilla
 - kolmannella vuosikurssilla
3. Olen ollut ryhmänohjaajana
 - yhden kerran
 - 2 – 5 kertaa
 - yli 6 kertaa
4. Ryhmänohjaajan vastuu on mielestäni
 - liian vähäinen
 - sopiva
 - liian suuri
5. Lakimuutoksen 1 8.2014 jälkeen ryhmänohjaaminen on
 - pysynyt samanlaisena
 - muuttunut, kerro lyhyesti muutoksesta
 - en osaa sanoa

Odotukseni kuraattoripalveluilta tulevaisuudessa:

6. Mieti kuraattoripalveluita, vastaa väittämiin T=tos E=epätosi EOS=en osaa sanoa
 - Tiedän mistä kuraattorin tavoittaa ja saan häneen tarvittaessa yhteyden
 - Kuraattorin toimenkuva on minulle selkeä
 - Kutsun kuraattorin työtoveriksi pulmallisen (esim. kiusaaminen, järjestyshäiriö) ryhmätilanteen ratkaisua varten
 - Oletan saavani kuraattorilta tukea pulmallisen ryhmätilanteen selvittämiseen
7. Oman ryhmäni yhteisöllisyyttä (opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä) tukisi asteikolla 1-5. 1 erittäin paljon, 2 melko paljon 3 kolme ei paljon eikä vähän, 4 vähän, 5 en osaa sanoa.

Kuraattori seuraamassa opetustani
Kuraattorin pitämä oppitunti
Kuraattorin teettämä hyvinvointiin liittyvä kartoitus
Konsultointi kuraattorin kanssa
Kuraattorin ohjaama / organisoima teemaryhmä
Ammattiperhekokoukset
Kuraattorin osallistuminen vanhempainiltoihin
Kuraattorin osallistuminen huoltajatapaamiseen
Kuraattorin osallistuminen kokouksiin, joissa vaikutetaan oppilaitoksenturvallisuuteen, terveellisyteen ja esteettömyyteen
Muu, mikä? _____

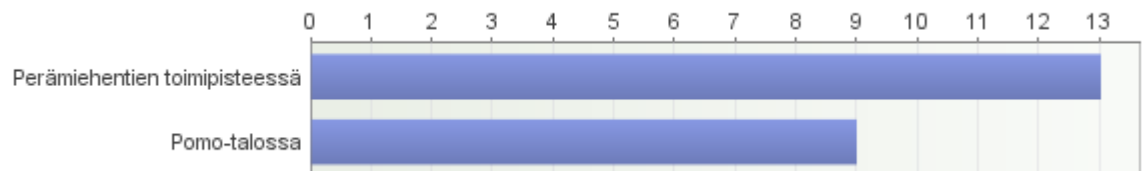
8. Mieti odotuksiasi yhteistyöstä kuraattorin kanssa. Vastaa väitteisiin T=tosi E= epätosi EOS=en osaa sanoa.
- Toivon kuraattorin lähestyvän minua ja kysyvän ryhmäni kuulumisia
 - Toivon kuraattorin ehdottavan ryhmäni yhteisöllisyyttä tukevia opetus- ja toimintamenetelmiä
 - Toivon saavani huolehtia ryhmästäni ja sen yhteisöllisyydestä itse, ja tarvittaessa kutsun kuraattorin yhteistyöhön
 -
 -
 - **Ehdotukseni oppilaitoksen yhteisöllistä opiskeluhuoltotyötä** (opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä) varten
 -
9. Kehitysehdotukseni ryhmäni yhteisöllisyyden tukemiseen (mikä olemassa oleva toimintatapa on turha, millaisia toimintatapoja on liian vähän tai mikä toimintatapa puuttuu kokonaan?)
-
10. Kehitysehdotukseni Perämiehentien tai Pomo-talon yhteisöllisyyden tukemiseen (mistä toiminnoista voisi luopua, minkä toiminnan lisääminen tukisi yhteisöllisyyttä tai mikä uusi toiminta tukisi yhteisöllisyyttä?)
-

- Kiitos vastauksestasi.

Kysely yhteisöllisestä opiskelijahuollosta - Peruserä

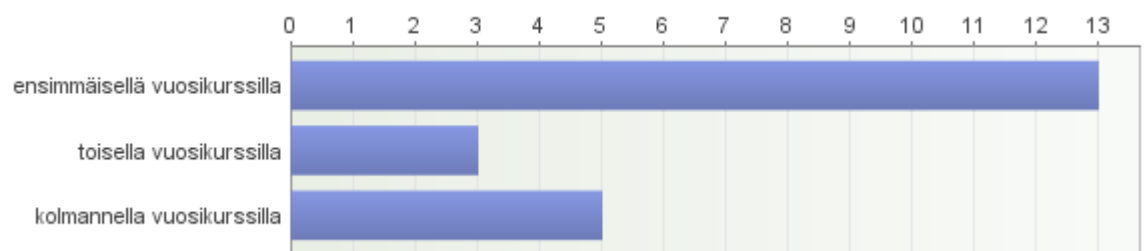
1. Ryhmä, jota ohjaan on

Vastaajien määrä: 22

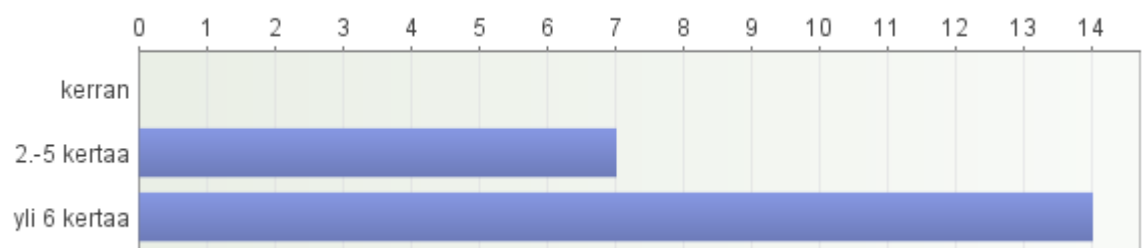
2. Ohjattava ryhmäni on

Vastaajien määrä: 21

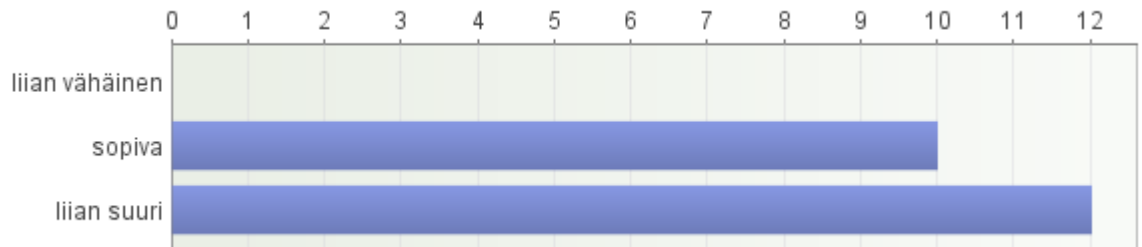
3. Olen ollut ryhmänohjaajana

Vastaajien määrä: 21

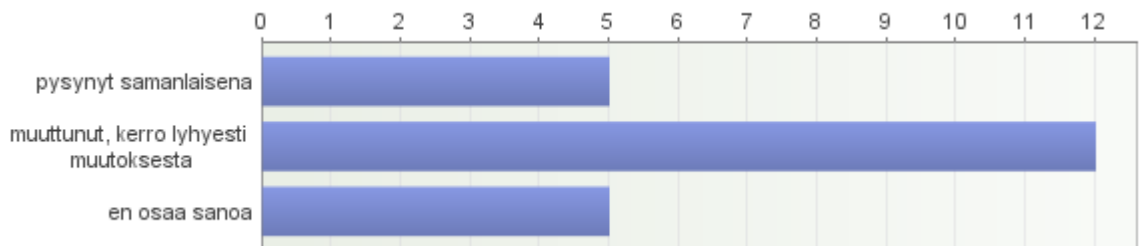
4. Ryhmänohjaajan vastuu on mielestäni

Vastaajien määrä: 22

5. Lakimuutoksen 1 8.2014 jälkeen ryhmänohjaaminen on

Vastaajien määrä: 22

Avoimet vastaukset: muuttunut, kerro lyhyesti muutoksesta

- oppilaiden erilaiset opintopolut teettää paljon työtä
- opiskelijoiden asioiden käsittely on muuttunut "hankalan salaiseksi"
- Kaikenlaista byrokratiaa tullut lisää
- enemmän kirjaamista järjestelmiin
- uudet salassapitosäännöt hankaloittavat opiskelija-asioiden hoitoa
- Tiukentuneet vaitiolovelvollisuudet ja asioiden jakaminen henkilöstön kesken hankaloittaa arkea, eikä usein lopulta ole opiskelijan etu, kun tietoja ei saa luovuttaa. Joillakin aloilla saattaa syntyä jopa vaaratilanteita, kun esim. sairaudet pidetään ryhmänohjaajalta salassa.
- Opiskelijahuollolliset asiat hieman haasteellistuneet.
- Ryhmänohjaus vie enemmän aikaa.
- RO yksin ongelmiansa kanssa, asioita pompotellaan asiantuntijalta toiselle ja kuitenkin mitään ei tapahdu
- haastattelulomake/wilma
- RO kantaa enemmän vastuuta, yhteistyö ei ole kehittynyt vielä saumattomaksi eri toimijoiden kanssa

6. Mieti kuraattoripalveluita, vastaa väittämiin T=tosia E=epätosi EOS=en osaa sanoa

Vastaajien määrä: 22

	Yhteensä	Keskiarvo
Tiedän mistä kuraattorin tavoittaa ja saan häneen tarvittaessa yhteyden	22	1
Kuraattorin toimenkuva on minulle selkeä	22	1,14
Kutsun kuraattorin työtoveriksi pulmallisen (esim. kiusaaminen, järjestyshäiriö) ryhmätilanteen ratkaisua varten	22	1,45
Oletan saavani kuraattorilta tukea pulmallisen ryhmätilanteen selvittämiseen	22	1,5
Yhteensä	88	1,27

7. Oman ryhmäni yhteisöllisyyttä (opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä) tukisi asteikolla 1-5. 1 erittäin paljon, 2 melko paljon 3 kolme ei paljon eikä vähän, 4 vähän, 5 en osaa sanoa.

Vastaajien määrä: 22

	Yhteensä	Keskiarvo
Kuraattori seuraamassa opetustani	22	3,5
Kuraattorin pitämä oppitunti	22	2,82
Kuraattorin teettämä hyvinvointiin liittyvä kartoitus	22	2,45
Konsultointi kuraattorin kanssa	22	2,27
Kuraattorin ohjaama / organisoima teemaryhmä	22	3
Ammattiperhekokoukset	21	2,9
Kuraattorin osallistuminen vanhempainiltoihin	22	2,36
Kuraattorin osallistuminen huoltajatapaamiseen	22	2,14
Kuraattorin osallistuminen kokouksiin, joissa vaikutetaan oppil- toksen turvallisuuteen, terveellisyteen ja esteettömyyteen	22	2,5
Muu, mikä?	4	3,5
Yhteensä	201	2,75

Avoimet vastaukset: 2

- opiskelijavalinta, alalle sopivuus
Avoimet vastaukset: 5

8. Mieti odotuksiasi yhteistyöstä kuraattorin kanssa. Vastaa väitteisiin T=tosi E= epätosi EOS=en osaa sanoa.

Vastaajien määrä: 22

	Yhteensä	Keskiarvo
Toivon kuraattorin lähestyvän minua ja kysyvän ryhmäni kuulumisia	21	1,33
Toivon kuraattorin ehdottavan ryhmäni yhteisöllisyyttä tukevia opetus- ja toimintamenetelmiä	21	1,95
Toivon saavani huolehtia ryhmästäni ja sen yhteisöllisyydestä itse, ja tarvittaessa kutsun kuraattorin yhteistyöhön	21	1,43
Yhteensä	63	1,57

9. Kehitysehdotukseni ryhmäni yhteisöllisyyden tukemiseen (mikä olemassa oleva toimintatapa on turha?, millaisia toimintatapoja on liian vähän? tai mikä toimintatapa puuttuu kokonaan?)

Vastaaajien määrä: 13

- joku retki olis hyvä tapa yhteisöllisyyttä parantamaan
- minusta nämä ovat hyvin, jotkut ryhmät eivät ryhmäydy, vaikka...
- Luokkatilojen ja taukotilojen viihtyvyyteen on syytä satsata. Nyt ovat ikäviä ja tylsiä perusluokkia. Pitäisi olla sohvia, pelejä, säkkituoleja ja ryhmätyötiloja.
- Ryhmäni ei ole vielä tullut kouluun, joten vaikea esittää mitään kehitysehdotuksia
-
- Yhteisöllisyys riippuu valtavan paljon ryhmässä olevista yksilöistä. Joillekin ryhmälle toimii jotkin asiat, toisille toiset. Jos on monta "hankalaa" opiskelijaa, jotka eivät toimi yhteisöllisesti, on hyvää yhteisöllisyyttä hankalaa saavuttaa millään tempuilla. Yhteisöllisyys on myös alariippuvaista, joillain aloilla hyvän hengen saavuttaminen on haastavaa, lähes mahdotonta. Kauneusala yhtenä näistä.
- Moniammattillisuus kaikessa on hyvä
- Ajanpuute. Kaikilla on kiire omassa työssään, jolloin ryhmässä toimiminen ja tiedon jakaminen on haasteellista. Salassa
- Kohti ammattia jaksolla kuraattorin/terveydenhoitajan haastattelut/lausunto heti alkuun-> ammatillisen valmiuden kartoitus yhdessä heidän kanssaan.
- Ryhmässä opiskelijoita joiden käytös rikkoo ryhmän yhteishenkeä. Toiset alkavat karttaa tai eivät välitä kuraattorin tunteita ryhmänohjaajan kanssa kokonaan
- Ryhmäytyminen nähdään pelkästään leikkeinä ja tempauspäivinä ja sijoitetaan pääsääntöisesti opintojen alkuun.
- Kriittisiä kohtia tulee kuitenkin opinnoissa myöhemmin, usein työssäoppimisten jälkeen.
- Kuraattori tuntuu olevan enemmän toimistohenkilö eikä näy opetustilanteiden arjessa. Ottaa vastaan opiskelijoita heidän tarpeiden mukaan. Näyttyy ryhmille lukukauden alussa.

10. Kehitysehdotukseni Perämiehentien tai Pomo-talon yhteisöllisyyden tukemiseen (mistä toiminnoista voisi luopua? minkä toiminnan lisääminen tukisi yhteisöllisyyttä? tai mikä uusi toiminta tukisi yhteisöllisyyttä?)

Vastaajien määrä: 11

- olisi hyvä, kun 2 ja 3 -vuoden opiskelijat tulisivat tutuiksi ja turvalliseksi kavereiksi 1. vuoden opiskelijoille: yhteinen tilaisuus, jossa he joutuisivat, saisivat tutustua ja sitten ei enää tarvitsisi jännittää ja vanhemmilta voisivat kysyä neuvoa yms.
 - Katso edellinen kohta
 - Ammattiperheet eri taloissa ei toimi. Opiskelijat eivät koe yhteisyyttä, kun eivät oikeastaan koskaan edes tapaa.
Opiskelijat toivovat yhteisiä asioita samassa talossa opiskelevien opiskelijoiden kanssa.
 - -
 - laajat yhtiestyöprojektit/käytännön työ eri alojen välillä
 - Läsnäoloa lisää
 - Selkeät roolijaot-> asiat yleensä palaa ro.lle vaikka asia on viety eteenpäin, asiantuntija ryhmälle saakka, kuitenkin asia siirretään taas ro.lle.
 - en osaa sanoa
 - Talviurheilupäivä, sählyturnaus osastojen välillä, yhteinen makkaranpaistopäivä Askolassa, laskettelu-reissu Tiirismaalle jne. Näitä on joinakin vuosina ollutkin.
 - Oppilaitoksen viihtyisyyttä tulisi parantaa. Tulisi olla joku oleilutila (oma nuorkapesä) talossa, jonne voi mennä odottamaan bussia, keittämään kahvia tms. oleilemaan jonkun aikuisen ihmisen kanssa.
- Jokaiselle luokalle joku oma projekti tms. jonkun mukavan asian saavuttamiseksi.
- Kuraattorin mukanaolo ammattiaine tunneille, resurssien mukaan. Vaihtoehtoja on paljon miten tulla mukaan esim. asiakkaaksi tai seuraamaan työsaliin tai ammattiaine teorialuntia.
Avoin kuraattorin + esim. e erityisopettajan tmv.henkilön kanssa yhdessä vetämä keskustelupäivä esim. jonkun tietyn teeman avulla. Joko ammattiperheittäin tai ammattialoittain. Ei massaluentoa! Ta-voite saada opiskelijoiden ääni auki.